

«УНІВЕРСИТЕТ «КРОК»
Кафедра економіки та фінансів

Фуринець Владислав Олексійович

УДК: 658.336.1

Кваліфікаційна робота магістра
«Розвиток фінансової інфраструктури держави»

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних доробок. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

В.О. Фуринець

Науковий керівник

Плетенецька Світлана Михайлівна
к.е.н., доцент

Київ – 2025

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

завідувач кафедри економіки та фінансів

_____ Ігор Румик

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Фуриця Владислава Олексійовича

Ступінь вищої освіти - магістр

Галузь знань - 07 Управління і адміністрування

Спеціальність - 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітня програма – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Тема роботи	Розвиток фінансової інфраструктури держави
Номер та дата наказу про затвердження теми	№ 69-6 від 13.11.2023 р.
Науковий керівник	Плетенецька Світлана Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент
Вихідні дані до роботи	Нормативно-правові акти України, зокрема Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України та підзаконні акти, що регулюють фінансову діяльність у державі. Постанови Кабінету Міністрів України та підзаконні акти, що регулюють фінансову діяльність у державі, офіційні статистичні дані Державної служби статистики України та НБУ, що відображають стан та динаміку розвитку фінансового сектору країни, монографії, матеріали наукових конференцій, статті.
Постановка завдання	Дослідження теоретичних аспектів фінансової інфраструктури держави, особливостей розвитку фінансової інфраструктури, розробка напрямків удосконалення розвитку фінансової інфраструктури держави.
Посилання на джерела інформації (не більше п'яти найменувань, які рекомендує науковий керівник)	1. Плетенецька С.М. Діяльність домогосподарств в умовах війни. <i>Економіка відновлення: підручник за заг. ред. В.І. Грушка</i> . Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. С. 149-167. 2. Чумаченко О.Г, Плетенецька С.М., Антоненко Т. Управління фінансовим станом підприємств у системі стратегічного менеджменту. <i>Вчені записки Університету "КРОК"</i> . 2024. № 1(73). С. 54-65. 3. Румик І.І., Плетенецька С.М., Царенок О. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємств в умовах воєнного стану. <i>Вчені записки Університету "КРОК"</i> . 2023. № 4(72). С. 9-19.

	<p>4. Плетенецька С.М. Сучасний стан та проблеми розвитку лізингу в Україні. <i>Соціально-економічні та правові аспекти розвитку суспільства</i>: колективна монографія/ за ред. С.М. Лаптева, І.П. Мігус. Київ: Університет економіки та права "КРОК", 2020. С. 127-146</p> <p>5. I. Mihus, M. Denysenko, I. Rumyk, S.Pletenetska, M. Laptiev, V. Kupriichuk. Methodology of corporate financial diagnostics in the period of a crisis. <i>AD ALTA: journal of interdisciplinary research</i>. 2021. Vol.11. Iss.1, Special Issue XV. Pp. 52-55</p>
Вимоги до кваліфікаційної роботи	Кваліфікаційна робота має передбачати розв'язання складної задачі або проблеми за темою роботи, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Дата видачі завдання 23.12.2023

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання	Примітка
1	Вибір напрямку дослідження	12.11.2023	<i>Виконано</i>
2	Затвердження теми кваліфікаційної роботи та призначення наукового керівника	13.11.2023	<i>Виконано</i>
3	Затвердження завдання на кваліфікаційну роботу	23.12.2023	<i>Виконано</i>
4	Розробка концепції кваліфікаційної роботи. Затвердження плану досліджень.	09.04.2024	<i>Виконано</i>
5	Підготовка першого розділу роботи	01.09.2024	<i>Виконано</i>
6	Підготовка другого розділу роботи	30.10.2024	<i>Виконано</i>
7	Підготовка третього розділу роботи	01.12.2024	<i>Виконано</i>
8	Підготовка вступу та висновків	10.12.2024	<i>Виконано</i>
9	Підготовка джерельної бази	16.12.2024	<i>Виконано</i>
10	Подання роботи на перевірку на плагіат	19.12.2024	<i>Виконано</i>
11	Виконання наукової складової роботи	20.12.2024	<i>Виконано</i>
12	Проходження попереднього захисту	21.12.2024	<i>Виконано</i>
13	Доопрацювання роботи з врахуванням зауважень	13.01.2025	<i>Виконано</i>
14	Зовнішня експертиза, отримання відгуку наукового керівника та подання роботи на кафедру	16.01.2025	<i>Виконано</i>
15	Захист кваліфікаційної роботи	25.01.2025	<i>Виконано</i>

Здобувач

Владислав ФУРИНЕЦЬ

Науковий керівник

Світлана ПЛЕТЕНЕЦЬКА

АНОТАЦІЯ

Фуринець В.О. Розвиток фінансової інфраструктури держави.

Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, освітня програма Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», Київ, 2025.

Кваліфікаційну роботу присвячено питанням розробки напрямків удосконалення розвитку фінансової інфраструктури в Україні. Досліджено теоретичні аспекти фінансової інфраструктури держави, розглянуто динаміку розвитку фінансових показників, аналіз ринків фінансових послуг, оцінку діяльності суб'єктів фінансової інфраструктури, запропоновані напрями удосконалення розвитку фінансової інфраструктури України.

Ключові слова: фінансова інфраструктура, розвиток, фінансові показники, динаміка, оцінка, суб'єкти фінансової інфраструктури.

SUMMARY

Furynets V.O. Development of the financial infrastructure of the state.

Manuscript.

Master's qualification work on specialty 072 Finance, Banking, Insurance and Stock Market, Educational program Finance, Banking, Insurance and Stock Market. KROK University, Kyiv, 2025.

The qualification work is devoted to the development of directions for improving the development of financial infrastructure in Ukraine. The theoretical aspects of the financial infrastructure of the state were studied, the dynamics of the development of financial indicators, the analysis of the financial services markets, the assessment of the activities of the financial infrastructure entities, the directions for improving the development of the financial infrastructure were considered.

Keywords: financial infrastructure, development, financial indicators, dynamics, assessment, financial infrastructure entities.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЕРЖАВИ	10
1.1. Поняття та складові фінансової інфраструктури.....	10
1.2. Формування фінансової інфраструктури держави.....	18
1.3. Функції фінансової інфраструктури.....	23
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЕРЖАВИ	29
2.1. Динаміка розвитку загальних фінансових показників України.....	29
2.2. Аналіз ринків фінансових послуг.....	43
2.3. Оцінка діяльності суб'єктів фінансової інфраструктури.....	53
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ	65
3.1. Стратегії розвитку інфраструктури фінансового ринку.....	65
3.2. Міжнародний досвід розвитку фінансової інфраструктури.....	69
3.3. Пропозиції щодо удосконалення фінансової інфраструктури в Україні...	72
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Фінансова інфраструктура є визначним елементом економічної системи держави, забезпечуючи ефективний розподіл фінансових ресурсів, стабільність фінансових ринків та сприяючи економічному зростанню. Її розвиток визначає здатність економіки адаптуватися до глобальних викликів, інтегруватися у світові фінансові процеси та забезпечувати стійкість до внутрішніх і зовнішніх криз.

В умовах сучасних глобалізаційних процесів та інтеграції України до світової економіки питання розвитку фінансової інфраструктури набуває особливої актуальності. Ефективна фінансова інфраструктура сприяє залученню інвестицій, підвищенню конкурентоспроможності національної економіки та забезпеченню фінансової безпеки держави. Недостатній розвиток фінансової інфраструктури може призвести до обмеженого доступу до ресурсів, зниження інвестиційної привабливості та уповільнення економічного розвитку.

Сучасний стан фінансової інфраструктури України характеризується як таким, що потребує подальшого вдосконалення та адаптації до міжнародних стандартів. Зокрема, необхідно розвивати інститути фінансового ринку, удосконалювати нормативно-правову базу та впроваджувати новітні фінансові технології. Це дозволить підвищити ефективність фінансової системи та забезпечити її стійкість в умовах економічних викликів.

Питання фінансової інфраструктури України є предметом дослідження багатьох вчених, а саме: Михальчинець Г.Т. [1], Рекуненко І.І. [2], Благун І.І. [3], Грушко В.І. [4], Плетенецька С.М. [5,14,16], Григорська О.С. [15,22], Кореновський О.І. [23], Небрат В.В. [17,24], Коломієць В.Л. [18,25], Сидор І.П. [19,26], Закладний Р.О. [20], Корсакова О.С. [21,42], Ткач Д.І. [29], Румик І.І. [43], Чумаченко О.Г. [56], Кузьмінський В.З. [56] та інші.

Їхні праці сприяють глибшому розумінню особливостей функціонування фінансової інфраструктури та визначенню напрямів її розвитку в Україні.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів розвитку фінансової інфраструктури України, зокрема визначення її ключових складових, аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку, виявлення основних проблем і перешкод, а також обґрунтування напрямів удосконалення з урахуванням міжнародного досвіду та специфіки національної економіки.

Відповідно до мети кваліфікаційної роботи було поставлено **завдання**:

- розкрити сутність, економічний зміст та еволюцію фінансової інфраструктури держави;
- охарактеризувати поняття та складові фінансової інфраструктури;
- дослідити процес формування фінансової інфраструктури в Україні;
- проаналізувати функції фінансової інфраструктури та їх вплив на економічний розвиток;
- визначити стратегії розвитку інфраструктури фінансового ринку з урахуванням міжнародного досвіду;
- запропонувати напрями удосконалення фінансової інфраструктури в Україні.

Об'єктом дослідження виступає фінансова інфраструктура України, яка включає сукупність інститутів, ринків, інструментів та механізмів, що забезпечують ефективне функціонування фінансової системи держави.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти розвитку фінансової інфраструктури України, включно з її складовими, функціонуванням, впливом на економічний розвиток та можливими напрямами вдосконалення.

Методи дослідження. Під час написання кваліфікаційної роботи використано такі методи: для теоретичних узагальнень застосовувався логічний метод, що дозволило визначити основні поняття та категорії, а також сформулювати висновки дослідження. Індукція та дедукція допомогли виявити закономірності розвитку базових сегментів інфраструктури фінансового ринку, що сприяло обґрунтуванню ролі фінансових посередників

у формуванні сучасної моделі вітчизняного фінансового ринку. Порівняння, групування та вибірки застосовувалися для обґрунтування стратегії розвитку інфраструктури фінансового ринку країни. Методи економіко-статистичного аналізу використовувалися для оцінки діяльності суб'єктів фінансової інфраструктури. Для отримання аналітичної інформації були оброблені дані фінансової та статистичної звітності.

Інформаційну базу дослідження становили нормативно-правові акти України, зокрема Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України та підзаконні акти, що регулюють фінансову діяльність у державі. Серед них варто відзначити Закон України "Про фінансові послуги та фінансові компанії, який визначає основні засади надання фінансових послуг та діяльності фінансових компаній. Також було використано офіційні статистичні дані Державної служби статистики України та Національного банку України, що відображають стан та динаміку розвитку фінансового сектору країни. У процесі дослідження проаналізовано та систематизовано концепції та положення монографічних досліджень українських і зарубіжних науковців, матеріали наукових конференцій, статті в періодичних виданнях та інші джерела, що висвітлюють питання розвитку фінансової інфраструктури.

Наукова новизна здобутих результатів полягає у здійсненні комплексного аналізу впливу макроекономічних факторів на розвиток фінансової інфраструктури України, що дозволяє краще зрозуміти взаємозв'язок між економічною політикою, фінансовими ринками та функціонуванням суб'єктів інфраструктури. Запропоновано підходи до удосконалення фінансової інфраструктури, включаючи використання міжнародного досвіду, інтеграцію сучасних фінансових технологій та залучення міжнародних інвесторів, що сприяє зменшенню ризиків і підвищенню стійкості фінансової системи.

Практичне значення здобутих результатів полягає в тому, що запропоновані рекомендації та висновки щодо вдосконалення розвитку

фінансової інфраструктури України можуть бути використані в практичній діяльності фінансових установ, а також при розробці державних програмних документів, які визначатимуть стратегію розвитку інфраструктури фінансового ринку країни загалом та окремих його сегментів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати кваліфікаційної роботи магістра обговорювалися на V Міжнародній конференції «Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку – 2023», що проходила 7-8 грудня 2023 року у м. Київ та на II Круглому столі «Антикризове управління: імператив сучасної економіки», що проходив 24 листопада 2023 року у м. Київ.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 99 сторінок, з яких список використаних джерел містить 65 найменувань. У роботі представлено 14 графічних об'єктів, зокрема 5 таблиць та 9 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЕРЖАВИ

1.1. Поняття та складові фінансової інфраструктури

Фінансова інфраструктура держави це - багаторівнева система, що охоплює різноманітні установи й організації, які забезпечують ефективне функціонування фінансових відносин. Ця структура поділяється на три основні компоненти: адміністративну, інституційну та сервісну інфраструктуру. [1]

Адміністративна фінансова інфраструктура включає в себе сукупність органів, відповідальних за оперативне управління державними фінансами, регулювання діяльності фінансових, страхових установ і ринку фінансових послуг. Також до неї належать фінансові підрозділи, що функціонують у складі галузевих міністерств, відомств, підприємств, установ та організацій. Окрім державних фінансових органів, адміністративна інфраструктура включає фінансові служби суб'єктів господарювання та керівних органів. Формування цієї системи визначається двома ключовими аспектами: структурою державних фінансів (централізація коштів у бюджеті або розподіл між бюджетом і цільовими фондами) та моделлю управління (концентрація функцій у міністерстві фінансів або створення спеціалізованих установ).[2]

Методи організації управлінської фінансової інфраструктури в різних державах мають спільні риси, хоча можуть варіюватися за складом фінансових установ і їхніми функціональними взаємозв'язками. Наприклад, в Україні до фінансових органів належать: Міністерство фінансів, Податкова служба, Казначейство, Контрольно-ревізійна служба, Рахункова палата, Пенсійний фонд, керівництво фондів соціального страхування (зокрема, з безробіття, від нещасних випадків на виробництві та втрати працездатності),

а також державні комісії з питань цінних паперів, фондового ринку та регулювання фінансових послуг. Аналогічні структури існують у більшості держав.

Автор А. Е. Шайнога вважає що структура та рівень підпорядкованості цих органів можуть змінюватися відповідно до економічних викликів та потреб розвитку фінансової системи. Сьогодні в Україні сформована система, де більшість органів діють незалежно один від одного. Однак обговорюються пропозиції про підпорядкування Податкової служби, Казначейства і Контрольно-ревізійної служби Міністерству фінансів. Така інтеграція могла б підвищити координацію між ними, але окремий статус цих органів теж має свої переваги, зокрема через забезпечення балансу влади, що важливо для демократичної системи. [3]

Науковець В.І.Грушко розглядає можливість об'єднання Пенсійного фонду та фондів соціального страхування в єдиний адміністративний орган, що дозволило б оптимізувати витрати й підвищити ефективність використання ресурсів. Крім того, є ідеї створити єдиний регулятор фінансового ринку, об'єднавши функції Національного банку, Комісії з цінних паперів і фондового ринку та органу з регулювання фінансових послуг. Це могло б спростити регулювання і забезпечити більш послідовний підхід до управління фінансовими інституціями. [4, 8с.]

Значною проблемою управління фінансовою інфраструктурою є відсутність прямого інтересу політичних діячів і державних службовців у підвищенні ефективності управління державними фінансами. Незважаючи на існування сучасних інструментів, таких як програмно-цільове бюджетування та бюджетний аудит, їх впровадження буде результативним лише за умов створення системи стимулів і покарань, а також функціонування дієвого механізму громадського контролю. Це можливе за умови дотримання принципу прозорості у процесах формування та використання бюджетних коштів і цільових фондів.

Інституційна фінансова інфраструктура охоплює мережу фінансових установ, що діють на ринку капіталу і фінансових послуг, виконуючи завдання з акумуляції, перерозподілу та інвестування фінансових ресурсів. Ці установи формують фінансовий сектор економіки, проте на відміну від управлінських органів вони зацікавлені у раціональному використанні фінансів. Однак основною проблемою є узгодження їхніх інтересів із цілями власників капіталу. Незважаючи на спільний інтерес до максимізації прибутків, конфлікти можуть виникати. Через це діяльність фінансових інституцій підлягає державному регулюванню з боку регуляторних органів та центрального банку.

Формування інституційної фінансової інфраструктури має на меті створення умов для задоволення фінансових потреб громадян, підприємств та держави. Кількість суб'єктів цієї інфраструктури визначається ринковими механізмами і не повинна обмежуватися або штучно формуватися державою. Конкуренція на ринку ресурсів і послуг сприяє розвитку, але також може спонукати до надмірних ризиків, що здатні призвести до банкрутства окремих установ або навіть спричинити фінансову кризу. У цьому сенсі інституційна інфраструктура є не лише джерелом фінансової стабільності, а й потенційним тригером кризових явищ, що пояснює її важливість для економіки. Нижче розглянемо основні елементи цієї інфраструктури.

Національний банк України виконує ключову роль у функціонуванні грошового ринку країни. Він відповідає за випуск національної валюти та регулювання її обігу, а також забезпечує стабільність і ефективність роботи кредитної системи. Його обов'язки включають реєстрацію комерційних банків, видачу ліцензій на банківські операції (зокрема валютні), та контроль за їх діяльністю через встановлення економічних нормативів і розмірів обов'язкових резервів. Крім того, Національний банк виконує функцію "банку банків", організовуючи міжбанківські розрахунки та кредитуючи комерційні банки. [5]

Ще однією важливою сферою діяльності Національного банку є співпраця з урядом. Він допомагає в управлінні державним боргом, організовує розміщення державних цінних паперів, забезпечує міжнародні фінансові операції та здійснює валютне регулювання, зокрема встановлює офіційні курси іноземних валют.

Комерційні банки є основними учасниками фінансової системи. Їхня діяльність охоплює збирання тимчасово вільних коштів фізичних і юридичних осіб, виконання безготівкових розрахунків, касове обслуговування, кредитування та надання інших фінансових послуг. Вони відіграють центральну роль у фінансовій системі, слугуючи важливою ланкою в забезпеченні економічного зростання шляхом перерозподілу фінансових ресурсів.[6]

Комерційні банки поділяються на два основні типи: універсальні та спеціалізовані. Універсальні банки виконують широкий спектр банківських операцій, тоді як спеціалізовані зосереджуються на певних напрямках, таких як ощадні, інвестиційні або іпотечні операції. В Україні більшість банків є універсальними, але спеціалізовані також відіграють важливу роль.

Окрім банків, на фінансовому ринку діють небанківські кредитні установи, які обмежуються виконанням певного кола операцій. Найпоширенішими серед них є кредитні спілки, що працюють на основі пайових внесків та депозитів членів. Їх основна діяльність — надання кредитів фізичним і юридичним особам. Ломбарди, в свою чергу, надають кредити під заставу майна.

Додатково значущими є фінансові компанії, зокрема лізингові та факторингові. Лізингові компанії спеціалізуються на передачі майна в оренду з можливістю його викупу, а факторингові займаються купівлею боргових зобов'язань. Обидва види послуг, хоча і мають певну схожість із кредитуванням, можуть надаватися як спеціалізованими компаніями, так і універсальними фінансовими установами, зокрема комерційними банками.

[7]

Страхові компанії відіграють важливу роль у фінансовій системі, формуючи страхові фонди на основі принципу солідарної відповідальності. Вони беруть на себе ризики клієнтів, укладають договори страхування з юридичними та фізичними особами, отримують страхові премії та здійснюють виплати у разі настання страхових випадків. Крім того, страхові компанії є важливими гравцями фінансового ринку, адже інвестують тимчасово вільні кошти, формують страхові резерви та, в межах законодавства, надають кредити клієнтам. Вони розробляють продукти страхування, визначають страхові тарифи та умови обслуговування.

Недержавні пенсійні фонди є елементом системи соціального захисту, що доповнюють обов'язкове державне пенсійне забезпечення. Вони працюють на основі добровільної участі громадян, акумулюючи кошти в накопичувальній формі, де майбутній розмір пенсії залежить від суми внесків на персональному рахунку. Завдяки довготривалому характеру збережених ресурсів, ці фонди є одними з найпотужніших інвесторів, що вкладають "довгі гроші" у масштабні економічні проекти. [8]

Інститути спільного інвестування виступають посередниками на ринку цінних паперів, об'єднуючи кошти різних інвесторів і спрямовуючи їх на дохідні проекти. В Україні вони існують у двох формах: пайові та корпоративні інвестиційні фонди. Пайові інвестиційні фонди створюються за рахунок продажу інвестиційних сертифікатів, кошти яких належать інвесторам на правах спільної власності. Вони керуються спеціальними компаніями з управління активами, але самі не є юридичними особами. Корпоративні інвестиційні фонди, навпаки, мають статус юридичної особи та функціонують у формі акціонерних товариств, емітуючи прості іменні акції.

Залежно від умов роботи, інвестиційні фонди поділяються на відкриті, інтервальні та закриті:

- Відкриті фонди зобов'язані в будь-який момент викупити свої цінні папери на вимогу інвестора.

- Інтервальні фонди проводять викуп у визначений строк, але не рідше разу на рік.
- Закриті фонди не викупувають цінні папери до завершення своєї діяльності.

Також фонди класифікуються за терміном існування: строкові (утворені на певний період) та безстрокові (працюють необмежено довго). Строковими можуть бути лише закриті фонди.

За рівнем якості активів інвестиційні фонди поділяються на диверсифіковані (висока якість активів відповідно до законодавства) та недиверсифіковані. Серед останніх виділяються венчурні фонди, що займаються приватним розміщенням цінних паперів і мають значну частку активів у цінних паперах, не представлених на фондових біржах.

Усі ці суб'єкти формують гнучку та багатогранну фінансову інфраструктуру, що сприяє розвитку економіки та забезпечує фінансову стабільність. [9]

Компанії з управління активами займаються розміщенням фінансових ресурсів недержавних пенсійних фондів та інститутів спільного інвестування. Вони можуть одночасно управляти активами кількох суб'єктів, проте їхня загальна сума не повинна перевищувати межі, встановлені законодавством. Щоб запобігти надмірним ризикам, регулюються обсяги та напрями розміщення активів. Компанії несуть матеріальну відповідальність за будь-які збитки, завдані через їхні дії чи бездіяльність, згідно із законодавством і підписаними угодами.

Обслуговуюча фінансова інфраструктура включає посередників фінансового ринку, таких як біржі та брокери, а також допоміжних учасників, зокрема реєстраторів, депозитаріїв, клірингових центрів та інших. До неї входять і організації, які, хоча й не є фінансовими, надають послуги у фінансовій сфері, наприклад аудиторські компанії, аналітичні агентства, ріелтори та бюро кредитних історій. Основне завдання цієї інфраструктури

— створення сприятливих умов для ефективної роботи основних учасників фінансової системи.

Фондові біржі є організованими торговельними майданчиками, де здійснюються операції з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами. Вони слугують головним організатором торгівлі, забезпечуючи функціонування вторинного ринку, а також, за необхідності, первинне розміщення цінних паперів. Крім того, біржі виконують функцію оцінки емітентів через котирування цінних паперів, що дозволяє визначати макроекономічні індикатори, такі як фондові індекси.

Торгівці цінними паперами здійснюють професійну діяльність на ринку, яка охоплює брокерські, дилерські операції, андеррайтинг та управління цінними паперами. [10]

- Брокерська діяльність полягає в укладанні угод за дорученням клієнта від його імені або від імені брокера.
- Дилерська діяльність передбачає купівлю-продаж цінних паперів за власний рахунок із метою їх перепродажу.
- Андеррайтинг полягає в розміщенні цінних паперів емітента із можливістю гарантування їх продажу.
- Управління цінними паперами здійснюється торговцем за дорученням клієнта протягом певного строку.

Реєстратори ведуть реєстри власників іменних цінних паперів. Їхніми послугами можуть користуватися емітенти, якщо кількість власників обмежена, а також депозитарії та компанії з управління активами. Реєстраторська діяльність забезпечує захист прав інвесторів і підтримує стабільність ринку.

Депозитарії відповідають за зберігання цінних паперів, що існують у бездокументарній формі, а також за обслуговування їхнього обігу. Їхні послуги включають адміністративні операції (відкриття рахунків, зміна способу зберігання), облікові транзакції (зарахування, списання, переказ

цінних паперів) та інформаційні послуги (видача виписок і довідок). Вони забезпечують надійність і прозорість фінансового ринку.

Ефективне функціонування фінансового ринку та системи в цілому можливе лише за наявності достовірної та повної інформації про діяльність його учасників. У системі інформаційного забезпечення фінансової діяльності ключову роль відіграють спеціалізовані суб'єкти. [11]

Аудиторські компанії забезпечують незалежний контроль фінансової звітності та бухгалтерського обліку. Їхнє завдання полягає у підтвердженні достовірності даних, що розкриваються, для зацікавлених сторін: інвесторів, регуляторних органів, партнерів чи фінансових установ. Аудиторські висновки знижують рівень невизначеності у фінансових взаємовідносинах, забезпечуючи довіру до прозорості звітності.

Інформаційні агенції займаються збором, обробкою та поширенням економічної і фінансової інформації через різні канали, такі як друковані видання чи електронні платформи. У сучасному інформаційному суспільстві відкритість і доступність інформації є ключовими принципами, а приховування даних вважається порушенням рівних прав учасників ринку.

Рейтингові агенції оцінюють і порівнюють фінансові інституції та інструменти, надаючи аналітичні рейтинги. Це допомагає інвесторам приймати обґрунтовані рішення, орієнтуючись у великій кількості фінансової інформації. Їхня діяльність сприяє зниженню ризиків і покращенню інвестиційної привабливості суб'єктів ринку.

Фінансова аналітика відіграє важливу роль у формуванні уявлення про поточний стан економіки та прогнозуванні її розвитку. Вона може бути представлена як у відкритому доступі (аналітичні статті, огляди), так і у вигляді приватних досліджень на замовлення компаній.

Консалтингові фірми надають експертну допомогу в оптимізації фінансових процесів, включаючи розробку інвестиційних проектів, вибір джерел фінансування, структурування податків чи формування інвестиційного портфеля. Хоча суб'єкти можуть самостійно вирішувати

подібні завдання, залучення професіоналів дозволяє підвищити ефективність і уникнути можливих помилок.

Ріелтерські компанії проводять оцінку матеріальних і нематеріальних активів, наприклад, для використання їх як застави при отриманні кредитів. Ця незалежна оцінка гарантує обґрунтованість і прозорість операцій.

Бюро кредитних історій накопичують дані про позичальників, реєструючи їх фінансову дисципліну, зокрема прострочення чи заборгованість. Це допомагає виявляти ризики та запобігати шахрайським діям у сфері кредитування [12].

1.2. Формування фінансової інфраструктури держави

Фінансова інфраструктура України пройшла значний шлях від моменту здобуття незалежності у 1991 році до сьогодні. Цей період характеризується масштабними реформами, численними викликами та досягненнями, які формували сучасний фінансовий ландшафт країни. Важливі зміни торкнулися як основних фінансових інститутів, так і всього спектра економічної діяльності. Протягом цього часу економічна система України поступово відходила від централізованого планового підходу, успадкованого від Радянського Союзу, та набувала характеристик ринкової економіки, що відповідало її прагненням до інтеграції у глобальну економіку. Після розпаду Радянського Союзу Україна успадкувала централізовану планову економіку з недорозвиненою фінансовою системою.

Основними завданнями цього періоду стали створення національної валюти. У 1996 році введено гривню, що стало важливим кроком до монетарної незалежності. Було сформовано банківську систему, засновано Національний банк України (НБУ), почали з'являтися комерційні банки. Також запроваджено базові законодавчі акти для регулювання банківської діяльності та ринку цінних паперів. Перші роки незалежності були періодом

значної нестабільності, однак вони заклали фундамент для подальших реформ.

Протягом 2000-х років вдалося досягти помітного прогресу: кількість банків збільшувалася, розширювався спектр фінансових послуг, зростали обсяги кредитування. Співпраця з міжнародними фінансовими інституціями, такими як МВФ і Світовий банк, стала важливим чинником для проведення структурних реформ.

Глобальна фінансова криза 2008 року виявила слабкі місця банківської системи України, зокрема проблеми з ліквідністю та капіталізацією. Значна частина фінансових установ зазнала банкрутства або потребувала державного втручання. Попри це, досвід кризи став поштовхом до проведення подальших реформ, спрямованих на стабілізацію банківської системи.

Початок 2010-х років був ознаменований новим етапом реформ. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році стало стимулом для адаптації законодавства та практик до європейських норм. Було підвищено вимоги до капіталізації, прозорості фінансової звітності та боротьби з відмиванням коштів.

Водночас розвиток фінтеху відкрив нові можливості для фінансових послуг, що позитивно вплинуло на доступність кредитування, зручність платежів та цифровізацію банківських послуг. Завдяки цим зусиллям банківська система України стала значно стійкішою до зовнішніх та внутрішніх потрясінь. Останні роки стали періодом нових викликів та можливостей для фінансової системи.

Світова пандемія COVID-19 призвела до значного скорочення економічної активності, проте вона також стимулювала цифровізацію фінансових послуг. Значний вплив на фінансову стабільність мала військова агресія Росії, яка створила додаткові виклики для економіки України. Попри це, були знайдені нові шляхи для підтримки інвестиційного клімату та розвитку економіки. [13]

Орієнтація на приєднання до ЄС вимагає продовження реформ та гармонізації з європейськими стандартами. Перспективи розвитку фінансової інфраструктури України включають активне впровадження блокчейн-технологій, розвиток цифрових фінансових сервісів та можливе створення цифрової валюти НБУ. Крім того, важливим напрямком є впровадження інноваційних рішень у фінансовому секторі, що сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності економіки.

Еволюція фінансової інфраструктури України відображає прагнення до економічної незалежності та інтеграції у світову економіку. Незважаючи на численні виклики, країна зробила значні кроки вперед у розвитку своєї фінансової системи. Подальше впровадження реформ, розвиток інноваційних технологій та гармонізація з міжнародними стандартами дозволять забезпечити стабільний економічний розвиток, підтримати інвестиційну привабливість і підвищити рівень добробуту населення.

Україна має всі передумови для подальшого зміцнення своєї фінансової інфраструктури, що стане ключем до успішного економічного майбутнього.

Формування фінансової інфраструктури, сприяє сталому економічному зростанню та підтримує фінансову стабільність. Розвинена фінансова інфраструктура дозволяє акумулювати та розподіляти фінансові ресурси, забезпечуючи підприємства та населення необхідними фінансовими послугами. Це, у свою чергу, стимулює інвестиційну активність, підвищує конкурентоспроможність економіки та сприяє підвищенню добробуту громадян.

Крім того, наявність ефективної фінансової інфраструктури підвищує стійкість фінансової системи до кризових явищ, забезпечуючи своєчасне виконання платежів та розрахунків, а також знижуючи системні ризики. Таким чином, формування та розвиток фінансової інфраструктури є основою для сталого економічного зростання, фінансової стабільності та ефективного функціонування фінансових ринків.

Національний банк України відіграє важливу роль у розвитку фінансової інфраструктури, зокрема через впровадження Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року, яка передбачає цифровізацію фінансових послуг та інтеграцію до європейського фінансового простору.

Уряд України активно працює над створенням сприятливого середовища для фінансових інновацій, зокрема через ухвалення законодавства, яке стимулює розвиток фінтех-компаній та впровадження відкритого банкінгу. Це сприяє підвищенню конкуренції на фінансовому ринку та розширенню спектра фінансових послуг для населення.

Плетенецька С. М, Царенок О. В., вважають що фінансова структура будь-якої держави повинна спиратися на чітко визначені засади, що забезпечують її системну організацію. Загалом науковці одноставно вважають, що основні принципи фінансової системи доцільно групувати за різними критеріями. Ці принципи охоплюють загальні засади функціонування системи, правила її організаційного формування, характеристики окремих елементів та засади, спрямовані на підтримку стабільності й подальший розвиток. [14]

Основні принципи фінансової системи включають цілісність, яка підкреслює, що система як єдине ціле має властивості, не властиві її окремим елементам, інтегративність, яка забезпечує взаємозв'язок усіх частин, ієрархічність, що визначає порядок розташування елементів від вищого до нижчого рівня, динамічність, яка відображає здатність системи адаптуватися до змін, і залежність від зовнішнього середовища, що свідчить про її чутливість до зовнішніх впливів.

У процесі формування фінансової системи виділяються засади єдності, які базуються на спільності економічних та політичних підвалин суспільства, та принцип функціонального призначення, який наголошує на автономності окремих її компонентів, здатних вирішувати специфічні завдання.

Державні фінанси, які є важливою складовою системи, включають бюджетну систему, централізовані позабюджетні фонди, фінанси підприємств

і галузей, а також кредитні ресурси. З урахуванням усіх цих компонентів фінансова система функціонує на принципах гармонійності, збалансованості, стратегічної орієнтації, єдності бюджетної системи та автономності її частин.

Станом на 2024 рік фінансова інфраструктура України демонструє значний прогрес, зокрема завдяки впровадженню цифрових технологій та інноваційних фінансових інструментів. Банківський сектор активно адаптується до сучасних викликів, впроваджуючи нові технології та цифрові рішення, що сприяє підвищенню ефективності та стійкості фінансової системи. Впровадження цифрових технологій сприяло зростанню частки безготівкових платежів та збільшенню обсягу електронної комерції. Згідно з даними Національного банку України, частка безготівкових операцій з використанням платіжних карток у загальному обсязі операцій становила 55% у 2020 році, що на 5% більше порівняно з попереднім роком.

Для порівняння, в Естонії, яка є лідером у сфері цифровізації, частка безготівкових платежів перевищує 80%, що свідчить про потенціал для подальшого розвитку цифрових фінансових послуг в Україні.

Цифровізація фінансових послуг стала ключовим напрямом розвитку, що дозволило забезпечити безперервність фінансових операцій навіть в умовах кризових ситуацій. Зокрема, впровадження відкритого банкінгу та гіперперсоналізації послуг сприяє підвищенню лояльності клієнтів та ефективності банківських операцій.

Однак, попри досягнення, існують певні недоліки. Зокрема, значна частина процентних доходів банків формується за рахунок операцій з державою, що може негативно впливати на кредитування реального сектору економіки та уповільнювати економічне зростання.

Висока частка державних цінних паперів у портфелях банків обмежує кредитування реального сектору економіки. Для стимулювання банків до активнішого кредитування бізнесу необхідно зменшити привабливість інвестування в державні облігації через перегляд процентних ставок та впровадження стимулів для кредитування малого та середнього бізнесу.

Цифровізація фінансових послуг несе потенційні загрози, такі як кібербезпека та захист персональних даних. Необхідно підвищувати фінансову грамотність населення для ефективного використання нових технологій та впроваджувати сучасні засоби захисту інформації.

Загалом, фінансова інфраструктура України продовжує розвиватися, активно інтегруючи сучасні технології та інновації, що сприяє підвищенню її стійкості та ефективності [15].

1.3. Функції фінансової інфраструктури

Фінансова інфраструктура виконує низку важливих функцій, які забезпечують її ефективне функціонування як складової економічної системи. Основними функціями фінансової інфраструктури є посередницька, платіжна, інформаційна, регуляторна та стабілізаційна, інвестиційна, ризикова, інноваційна та соціальна.

Посередницька функція забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів між тими, хто має їх надлишок, і тими, хто їх потребує. Наприклад, банки в Україні залучають заощадження домогосподарств у вигляді депозитів і спрямовують їх на кредитування бізнесу, сприяючи економічному розвитку. Важливим аспектом цієї функції є підтримка економічної рівноваги через ефективне використання заощаджень населення. Платіжна функція передбачає організацію процесів обробки платежів і розрахунків між учасниками економіки.

Національна платіжна система України, зокрема система "Простір", забезпечує швидкість і безпеку розрахунків, тоді як цифрові платіжні рішення значно розширюють доступ до фінансових послуг. Швидкість операцій та зменшення витрат у сфері платежів також сприяють розвитку малого та середнього бізнесу.

Інформаційна функція полягає у наданні суб'єктам ринку необхідної інформації для прийняття рішень. Біржі, такі як Українська фондова біржа, забезпечують доступ до даних про ринкову вартість активів, що дозволяє інвесторам оцінювати ризики й можливості. Прозорість і доступність інформації є критичними для зниження асиметрії інформації між учасниками ринку.

Регуляторна та стабілізаційна функції спрямовані на забезпечення фінансової стабільності через дотримання встановлених норм і правил. Наприклад, Національний банк України контролює банківський сектор, запобігаючи фінансовим кризам і забезпечуючи прозорість операцій. Це включає впровадження механізмів антикризового управління та моніторингу системних ризиків. [16]

Інвестиційна функція сприяє перетворенню заощаджень у інвестиції, стимулюючи економічний розвиток. Фондовий ринок України дозволяє компаніям залучати фінансування через випуск акцій і облігацій, створюючи умови для їхнього зростання. Інвестиційні механізми також сприяють фінансуванню інфраструктурних проєктів, що впливають на довгострокове зростання економіки.

Ризикова функція сприяє управлінню фінансовими ризиками через страхування, хеджування та інші механізми. Зокрема, страхові компанії допомагають підприємствам мінімізувати ризики, пов'язані з непередбачуваними подіями, такими як стихійні лиха чи ринкові коливання. Розвиток фінансових деривативів також підвищує гнучкість управління ризиками.

Інноваційна функція у сучасних умовах відіграє важливу роль, адже розвиток FinTech-рішень, таких як мобільні додатки Monobank і Приват24, значно змінює традиційні фінансові операції, роблячи їх більш доступними і зручними для користувачів. Цифрові рішення також сприяють фінансовій інклюзії та розширенню доступу до послуг у віддалених регіонах.

Соціальна функція фінансової інфраструктури сприяє підвищенню доступності фінансових послуг для різних верств населення, зменшуючи соціальну нерівність. Державні програми доступного кредитування на житло є прикладом соціальної спрямованості фінансових послуг. Впровадження соціально орієнтованих фінансових продуктів допомагає формувати економічну стабільність серед найбільш уразливих груп населення. Крім зазначених, фінансова інфраструктура виконує також розподільчу функцію, що полягає у розподілі та перерозподілі валового внутрішнього продукту та національного доходу, забезпечуючи формування фондів грошових коштів та їх цільове використання.

Розподіл фінансових ресурсів між секторами економіки дозволяє забезпечувати оптимальне використання капіталу.

Контрольна функція здійснює нагляд за формуванням і використанням фінансових ресурсів, забезпечуючи ефективність фінансової діяльності та дотримання фінансової дисципліни. Ця функція відіграє ключову роль у запобіганні фінансовим злочинам і корупції.

Інституційна складова фінансової інфраструктури включає сукупність фінансових інституцій, які функціонують на фінансовому ринку та ринку фінансових послуг, виконуючи функції щодо мобілізації, переміщення та інвестування ресурсів. До них належать банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, біржі та інші фінансові посередники, які забезпечують ефективний рух фінансових ресурсів в економіці. Роль інституцій полягає також у сприянні прозорості й довірі в економічних відносинах.

Для забезпечення сталого розвитку фінансової інфраструктури важливо враховувати її роль у міжнародному контексті. Взаємодія з глобальними фінансовими ринками дозволяє залучати іноземні інвестиції, запозичувати успішні моделі регулювання та сприяти інтеграції національної економіки в міжнародну. Прикладом цього є співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд і Світовий банк, що забезпечує технічну і фінансову підтримку для

реформування фінансового сектору. Інтеграція в міжнародні ринки також сприяє підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

Крім того, важливим напрямом розвитку є адаптація фінансової інфраструктури до викликів цифровізації. Швидке впровадження цифрових технологій створює нові можливості для покращення функціонування платіжних систем, обробки даних і зниження витрат на фінансові операції. Зокрема, розвиток блокчейн-технологій та смарт-контрактів відкриває нові перспективи для підвищення прозорості й ефективності фінансових процесів.

Впровадження цифрових валют центральних банків (CBDC) також може радикально змінити фінансовий ландшафт, забезпечуючи нові способи взаємодії між державою, бізнесом та громадянами. Врахування екологічної та соціальної відповідальності також стає важливим аспектом у розвитку фінансової інфраструктури. Запровадження принципів ESG (екологічне, соціальне та корпоративне управління) сприяє формуванню більш стійкої та відповідальної фінансової системи, що відповідає сучасним викликам сталого розвитку.

Розвиток "зелених" фінансів та фінансування екологічно безпечних проєктів сприяє досягненню глобальних цілей сталого розвитку. Крім того, фінансова підтримка соціальних ініціатив забезпечує довгострокову економічну та соціальну стабільність. [16]

Міжнародна інтеграція фінансової інфраструктури України відіграє важливу роль у забезпеченні економічного розвитку та стабільності держави. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями відкриває можливості для залучення іноземних інвестицій, впровадження передових практик управління фінансами та гармонізації економічних процесів із глобальними тенденціями. Завдяки інтеграції Україна отримує доступ до фінансових ресурсів, технологічних інновацій та досвіду, необхідних для зміцнення економіки та її адаптації до сучасних викликів глобалізації.

Україна є активним учасником провідних міжнародних фінансових інституцій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Група Світового

банку та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). З моменту приєднання до МВФ у 1992 році країна отримує фінансову допомогу та експертну підтримку для впровадження економічних реформ. Програми співпраці сприяють досягненню макроекономічної стабільності, вдосконаленню бюджетної політики та модернізації фінансової системи. Група Світового банку, до складу якої входять Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) і Міжнародна фінансова корпорація (IFC), затвердила численні програми фінансування, що спрямовані на підтримку структурних реформ та реалізацію інвестиційних проєктів. ЄБРР, у свою чергу, активно інвестує в українську енергетику, транспортну інфраструктуру та агробізнес, сприяючи створенню робочих місць та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки. Розширення співпраці з цими інституціями дозволяє Україні підвищувати рівень залученості у світову фінансову архітектуру.

Інтеграція у світовий фінансовий простір створює сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій, що є джерелом капіталу для розвитку різних секторів економіки. Завдяки цьому відбувається впровадження новітніх технологій, підвищення продуктивності та вдосконалення інфраструктури. Іноземні інвестори активно беруть участь у модернізації стратегічних галузей, що дозволяє підвищити конкурентоспроможність українських підприємств на міжнародних ринках. Залучення інвестицій сприяє створенню нових робочих місць, покращенню умов праці та забезпеченню стійкого економічного розвитку. Водночас інтеграція у глобальні інвестиційні потоки дозволяє Україні розширити свої можливості для експорту товарів і послуг, що сприяє покращенню торговельного балансу та фінансової стабільності держави.

Важливим аспектом міжнародної інтеграції є впровадження в Україні міжнародних стандартів фінансового регулювання, бухгалтерського обліку та корпоративного управління. Це підвищує прозорість фінансової системи, зміцнює довіру інвесторів та допомагає створенню сприятливого ділового

середовища. Інтеграція в міжнародні платіжні системи забезпечує ефективність транзакцій, підтримує зовнішньоекономічну діяльність та полегшує доступ українських підприємств до світових ринків.

Міжнародна гармонізація стандартів сприяє розвитку фінансових інструментів, таких як кредитування, страхування та інвестиційні фонди, що дозволяє українським компаніям краще адаптуватися до викликів глобального середовища.

Однак на шляху міжнародної інтеграції фінансової інфраструктури України існує низка викликів. Серед них — нерівномірність впровадження реформ, бюрократичні перепони, недосконалість регуляторного середовища та євроскептицизм, що створює ризики уповільнення інтеграційних процесів. Також важливо враховувати вплив геополітичних факторів, які можуть впливати на темпи реформ та доступ до міжнародних фінансових ресурсів.

Успішне подолання цих перешкод вимагає злагодженої роботи всіх зацікавлених сторін, зокрема уряду, бізнесу та громадянського суспільства. Координація дій між державними та приватними структурами має стати основою для забезпечення ефективності інтеграційних процесів.

Перспективи міжнародної інтеграції України пов'язані з поглибленням співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, адаптацією національного законодавства до стандартів ЄС та посиленням інституційної спроможності державних органів. Важливим завданням є розвиток інноваційної фінансової інфраструктури, яка здатна ефективно реагувати на виклики глобалізації та сприяти сталому економічному зростанню. Зокрема, це включає впровадження цифрових технологій у фінансовому секторі, автоматизацію процесів управління та використання великих даних для прогнозування економічних трендів. Також важливим є активне залучення України до глобальних ініціатив, спрямованих на розвиток сталої економіки, що враховує екологічні, соціальні та управлінські аспекти.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЕРЖАВИ

2.1. Динаміка розвитку загальних фінансових показників України

У цьому підрозділі розглянуто ключові фінансові показники, які визначають динаміку економічного розвитку України. Особливу увагу приділено аналізу змін валового внутрішнього продукту (ВВП), як реального, так і номінального, що є основними індикаторами економічної активності. Також приділено увагу до динаміки інфляції через показники індексу споживчих цін (ІСЦ), які відображають рівень стабільності цінової політики.

Значну роль у загальному економічному балансі відіграє зовнішньоекономічна діяльність, яка буде оцінена через обсяги експорту, імпорту та сальдо торговельного балансу.

У період 2019–2023 років економіка України зазнала значних змін під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, пройшла через значні виклики, включаючи пандемію та військові дії, що суттєво вплинуло на основні фінансові показники. Проте, починаючи з 2023 року, спостерігаються ознаки поступового відновлення та стабілізації економічної ситуації.

Економіка України у 2023, 2024 роках демонструвала відновлення, проте рівня, що передував війні, досягти поки не вдалося.

За підсумками року реальне зростання ВВП оцінюється в межах 5-5,5%, що стало можливим після катастрофічного падіння на 28,8% у 2022 році. Попри позитивну динаміку, економічний показник залишається на 25% нижчим від рівня 2021 року. [18]

На графіку представлено щоквартальні зміни реального ВВП України за період 2019–2025 років, відображаючи динаміку економіки відносно попередніх періодів.

У першій половині графіку помітно стабільне зростання до початку пандемії COVID-19, що відповідає 2019–2020 рокам. Вплив пандемії, а також подальші виклики, включаючи повномасштабне вторгнення Росії, призвели до різкого падіння ВВП у 2022 році, яке на графіку виглядає як стрімке зниження на понад 30%.

Період 2023 року демонструє часткове відновлення, хоча економічний показник досі залишається на 25% нижчим за рівень 2021 року. Перший квартал 2023 року характеризується подальшим скороченням ВВП, що пояснюється складними умовами війни та невизначеністю. Однак у наступних трьох кварталах помітна поступова позитивна тенденція, яка свідчить про початок економічного відновлення. [19]

Прогнозовані дані на 2024–2025 роки вказують на продовження стабілізації з тенденцією до подальшого зростання, хоча рівень ВВП поки залишається нижчим за довоєнний.

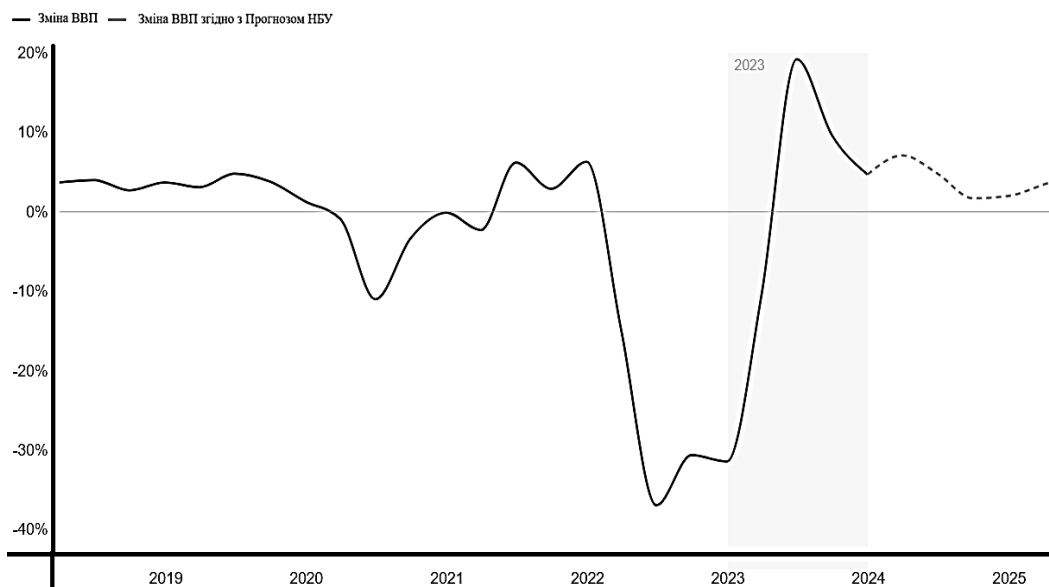

Рис. 2.1. Щоквартальна зміна ВВП

Джерело: складено автором на основі [19]

Підвищення ВВП у 2023 році пояснюється ефектом низької бази 2022 року, однак реального прогресу в економічному відновленні не зафіксовано.

Усі квартали 2023 року демонстрували нижчий рівень реального ВВП порівняно з аналогічними періодами 2021 року. [20]

На початку 2023 року офіційний курс гривні до долара становив 36,6 грн/дол., тоді як готівковий курс був близько 40,5 грн/дол. Уряд прогнозував середньорічний курс на рівні 42,2 грн/дол., а незалежні експерти — 37,9 грн/дол. Протягом більшої частини року Національний банк України утримував офіційний курс на позначці 36,6 грн/дол., поступово зменшуючи різницю з готівковим курсом. З жовтня НБУ перейшов до режиму керованої гнучкості, що, разом із валютними інтервенціями, сприяло незначному зміцненню гривні. Однак у грудні тенденція змінилася, і курс долара почав зростати, досягнувши 38 грн/дол. на початок 2024 року. Середньорічний офіційний курс залишився на рівні 36,6 грн/дол., що нижче як урядових, так і експертних прогнозів.

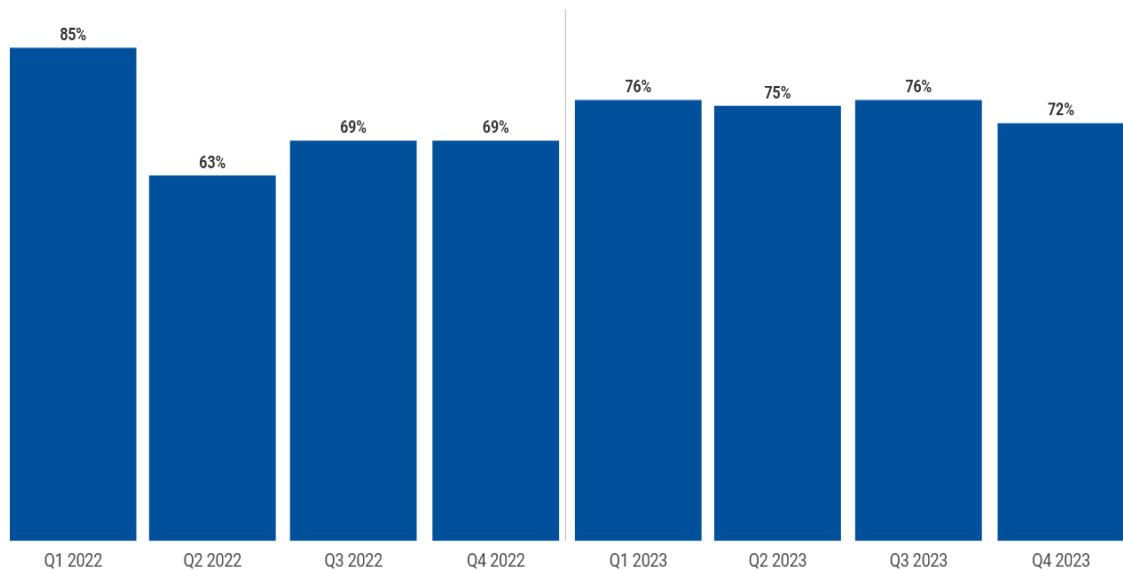

Рис. 2.2. Рівень реального ВВП у порівнянні з аналогічним кварталом 2021 року, %

Джерело: складено автором на основі [20]

Протягом 2023 року Україна отримала 42,5 млрд доларів іноземної фінансової допомоги, що перевищує показник 2022 року (31,1 млрд доларів). Підтримка була більш стабільною та передбачуваною. Основну частину

коштів (63%) надали у вигляді пільгових кредитів, які були ключовими для фінансування термінових бюджетних витрат [21].

2024 рік демонструє подальшу стабілізацію макроекономічних показників, хоча рівень економічної активності все ще не досяг довоєнного періоду. (табл.2.1.).

Таблиця 2.1

Фактичні макроекономічні показники України (2019–2024

Показник	рр.) Роки					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Реальне зростання ВВП, %	3.2	-4.0	3.4	-29.1	5.3	3.8
Динаміка інфляції в Україні з 2019 до 2024, %	4.1%	2.7%	9.4%	26.6%	5.1%	8.4%
Офіційний курс грн/дол. США	25.85	27.00	27.29	36.57	36.6	38.0
Міжнародні резерви, млрд дол. США	25.3	29.1	30.9	28.5	40.5	38.5
Рівень безробіття, %	8.6	9.5	9.8	11.5	14.2	18.7
Сальдо торговельного балансу, млн дол. США	-10,720	-5,010	-4,580	-11,300	-5,600	-40,172

Джерело: складено автором на основі [21]

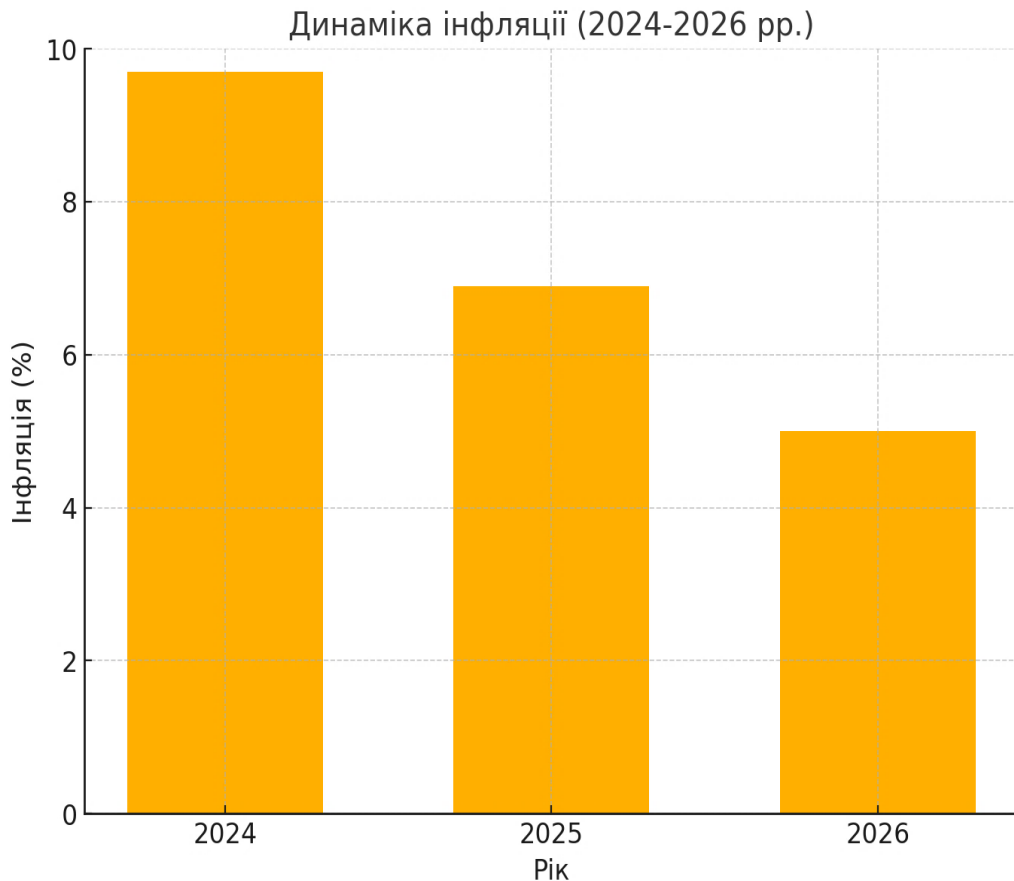

Рис. 2.3. Динаміка інфляції 2024-2026 рр.

Джерело: складено автором на основі [22]

Економічне зростання перевищує попередні очікування. Реальний ВВП у 2024–2026 роках підвищуватиметься на 4–4,6% щороку

Поліпшення економічної ситуації відбулося завдяки збільшенню обсягів врожаю ранніх зернових, зменшенню енергетичного дефіциту та адаптації бізнесу до відключень електроенергії. НБУ оновив прогноз на III квартал 2024 року, підвищивши оцінку реального зростання ВВП з 3,1% до 4,0%, що також спричинило перегляд річного прогнозу до цього рівня. У наступні роки очікується прискорення темпів зростання до 4,3% у 2025 році та 4,6% у 2026 році, що практично усуне відрив реального ВВП від його потенціалу.

Серед основних чинників відновлення – активізація внутрішнього попиту, підтримуваного зростанням доходів населення, покращення врожаїв,

високий попит на українські товари на зовнішніх ринках та інвестиції у відбудову, включаючи енергетичний сектор. Водночас такі фактори, як дефіцит робочої сили, безпекові ризики, вплив війни та міграційні процеси, обмежуватимуть економічний розвиток. [22]

Ринок праці демонструє стабільний розвиток, а рівень заробітних плат зростає адже у III кварталі 2024 року попит на працівників зростає, що виразилося у збільшенні кількості вакансій до найвищого рівня з початку повномасштабної війни. Зростання спостерігалось практично в усіх галузях, а конкуренція за фахівців сприяла підвищенню заробітних плат. За рік реальні доходи населення збільшаться на 14%, а тенденція до їхнього зростання збережеться й надалі через високий попит роботодавців.

У період 2025–2026 років прогнозується продовження позитивної динаміки економічного відновлення України. Зростання реального ВВП, що перевищує 4% щороку, обумовлене низкою факторів: активізацією внутрішнього попиту, покращенням врожаїв, стабілізацією енергетичного сектору та зростанням інвестицій. Очікується також покращення ситуації на ринку праці, зокрема зниження рівня безробіття та підвищення реальних доходів населення (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Планові макроекономічні показники України (2025–2026 рр.)

Показник	2025 (прогноз)	2026 (прогноз)
Реальне зростання ВВП, %	5.3	4.5
Індекс споживчих цін (ІСЦ), %	5.8	5.0
Рівень безробіття, %	17.7	15.0
Сальдо торговельного балансу, млн дол. США	-27,044	-25,433

Джерело: складено автором на основі [22]

Рівень безробіття поступово зменшується, проте залишається вищим за довоєнні показники. У 2024 році очікується зниження до 14,2%, у 2025 році – до 11,6%, а у 2026 році – до 10,6%. Міграція, мобілізація та диспропорції ринку праці через наслідки війни продовжуватимуть впливати на зайнятість. У 2024 році кількість вимушених мігрантів зросте ще на 500 тис. осіб, а в 2025 році – на 200 тис., тоді як у 2026 році очікується початок їхнього повернення.

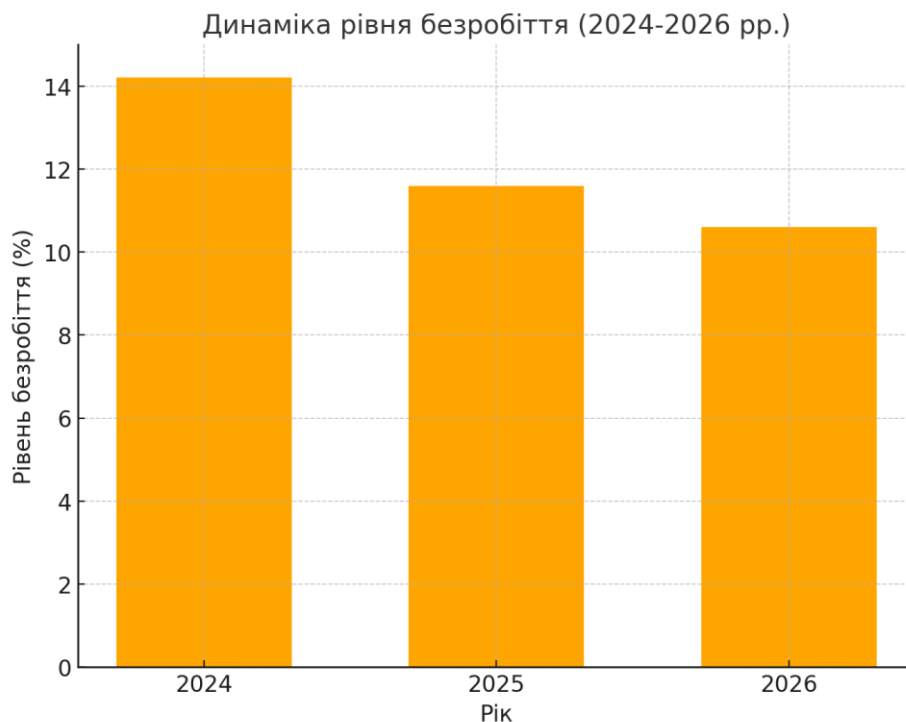

Рис.2.4. Динаміка рівня безробіття 2024-2026рр.

Джерело: складено автором на основі [23]

Зовнішня фінансова допомога підтримуватиме стабільність бюджету і валютних резервів попри значний бюджетний дефіцит, його частка у ВВП зменшуватиметься з 23% у 2024 році до 12,4% у 2026 році завдяки економічному зростанню та збільшенню внутрішніх надходжень. У 2024 році Україна отримає загалом від міжнародних партнерів 41,5 млрд дол. США, а у 2025 та 2026 роках – 38 млрд дол. США і 25 млрд дол. США відповідно. Ці кошти дозволять утримувати міжнародні резерви на рівні 43,6 млрд дол.

США наприкінці 2024 року, які поступово знижуватимуться до 34,7 млрд дол. США у 2026 році.

Через повномасштабне вторгнення регулятор тимчасово перейшов до фіксації обмінного курсу гривні, жорстких валютних обмежень та обмеження руху капіталу. Проте вже у 2023 році було відновлено гнучкість валютного курсу для поглинання економічних шоків. У рамках нової стратегії НБУ впроваджує гнучке інфляційне таргетування, спрямоване на балансування між стримуванням інфляції та підтримкою відновлення економіки. [23]

Центральні банки, які практикують інфляційне таргетування, зосереджені на досягненні стабільності цін. Вони встановлюють чіткі кількісні орієнтири для інфляції та визначають часовий проміжок, протягом якого ці орієнтири повинні бути досягнуті. Такі дії формують довіру до монетарної політики, яка стає основою для стабілізації інфляційних очікувань і гарантією макрофінансової рівноваги.

Досвід інших країн свідчить, що в умовах економічної нестабільності центральні банки можуть коригувати інфляційні цілі та подовжувати горизонти політики для кращого реагування на кризові ситуації. Проте надмірно довгі часові рамки можуть підірвати впевненість у здатності банку досягати цілей.

У відповідь на виклики війни НБУ адаптував свою монетарну стратегію, запровадивши гнучке інфляційне таргетування. Основною метою залишається зниження інфляції до 5%, проте діапазон допустимих відхилень було скасовано, а часовий горизонт розширено з 18 місяців до трьох років.

Гнучкість у досягненні інфляційної мети: компроміс між короткостроковими відхиленнями та довгостроковою стабільністю

Центральні банки можуть дозволяти помірні відхилення інфляції від цільових рівнів у короткостроковій перспективі, щоб підтримати адаптивність економіки до криз. Однак затяжна інфляція на високому рівні ставить під загрозу довіру до банку та дестабілізує макрофінансову систему. [24]

Практика свідчить, що гнучка монетарна політика дозволяє балансувати між стабільністю цін і економічною адаптацією. У разі надмірного тиску центробанки повинні рішуче втручатися, щоб не допустити закріплення високих темпів інфляції. Дослідження показують, що жорстка монетарна політика зменшує ймовірність повторення інфляційних сплесків і допомагає зберегти стабільність курсу національної валюти.

НБУ навіть у складних умовах війни прагне утримувати інфляцію на помірному рівні. У 2024 році регулятор призупинив зниження облікової ставки та доклав зусиль для стабілізації валютного ринку. У разі реалізації додаткових ризиків інфляції НБУ готовий застосовувати всі доступні інструменти.

Роль ключової ставки у відновленні монетарного регулювання.

У 2022 році, адаптувавшись до воєнних умов, НБУ повернувся до активного використання облікової ставки. Її роль змінилася: ставка стала інструментом для стабілізації курсу гривні та підтримання міжнародних резервів. Для підвищення ефективності політики НБУ у 2023 році вжив заходів для посилення конкуренції між банками за гривневі депозити, стримання зниження депозитних ставок та захисту заощаджень від інфляції.

Координація з Міністерством фінансів активізувала внутрішній борговий ринок, а макрофінансова стабільність сприяла відновленню кредитування бізнесу. Усі ці кроки посилили вплив монетарних рішень НБУ на економіку, забезпечуючи поступове досягнення цільових орієнтирів. [25]

У 2021 році зовнішньоекономічна діяльність України демонструвала позитивну динаміку. Експорт товарів досяг рекордного показника в 68,2 млрд доларів США, що свідчило про активізацію міжнародної торгівлі та розширення ринків збуту. Зокрема, українські експортери розпочали поставки до п'яти нових країн: Малаві, Сінт-Мартену (Нідерландська частина), Лесото, Ангільї та Джерсі. Крім того, в експорті з'явилося 28 нових товарних позицій, що додало 28 млн доларів до загального обсягу експорту.

У 2022 році ситуація змінилася через початок повномасштабних військових дій. Експорт товарів і послуг скоротився на 35% порівняно з попереднім роком, а імпорт — на 30%. Це призвело до негативного сальдо торговельного балансу. Основними причинами такого спаду стали військові дії, блокада морських портів та руйнування інфраструктури, що суттєво обмежило можливості експорту та імпорту. [26]

У 2023 році спостерігалось часткове відновлення зовнішньоекономічної діяльності. Експорт зріс на 20%, а імпорт — на 15%, що сприяло покращенню сальдо торговельного балансу. Це стало можливим завдяки відновленню морського експорту, розвитку альтернативних логістичних маршрутів та зростанню попиту на українську продукцію в країнах Європи. Крім того, міжнародна фінансова допомога сприяла відновленню економічної активності та збільшенню імпорту необхідних товарів.

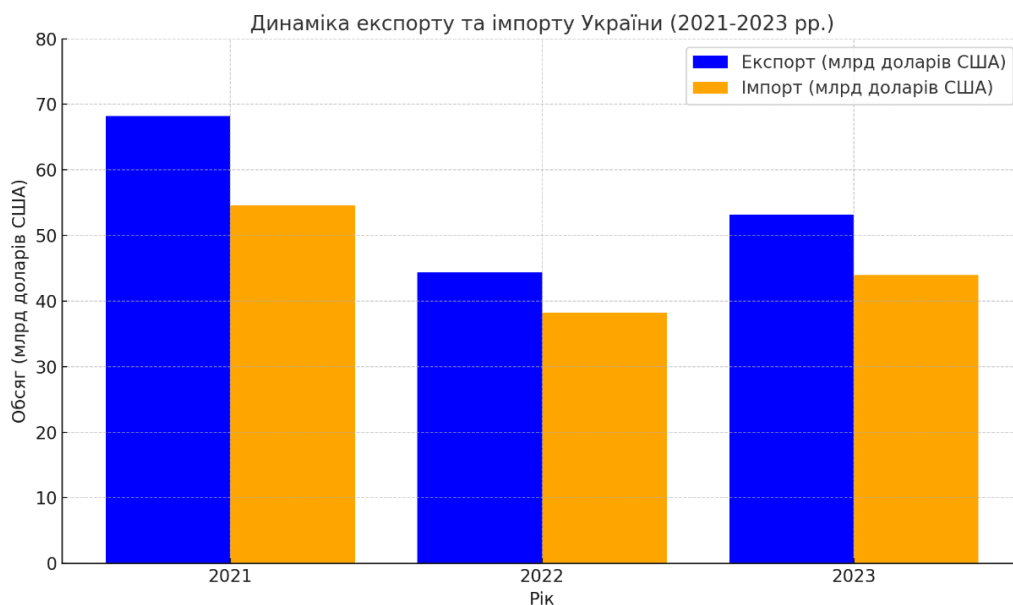

Рис. 2.5. Динаміка експорту та імпорту України 2021-2023рр.

Джерело: складено автором на основі [27]

Прогноз на 2025 рік передбачає подальше зростання експорту завдяки розширенню доступу до європейських ринків, відновленню виробничих

потужностей та міжнародній підтримці. Основними експортними категоріями залишатимуться зерно, металургійна продукція та ІТ-послуги. Імпорт очікується на рівні 10–12% зростання, зумовленого потребою в енергоносіях, будівельних матеріалах та споживчих товарах для відновлення інфраструктури. Сальдо торговельного балансу прогнозується стабільним або з незначним покращенням завдяки нарощуванню експортних можливостей та ефективному використанню міжнародної фінансової допомоги. [27]

Загалом, зовнішньоекономічна діяльність України в період з 2021 по 2024 роки характеризується значними коливаннями, зумовленими як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Після рекордних показників 2021 року, у 2022 році відбувся суттєвий спад через військові дії. Однак у 2023 році розпочалося поступове відновлення, яке, за прогнозами, продовжиться у 2024 році. Ключовими факторами відновлення є адаптація логістики, міжнародна підтримка та відбудова інфраструктури.

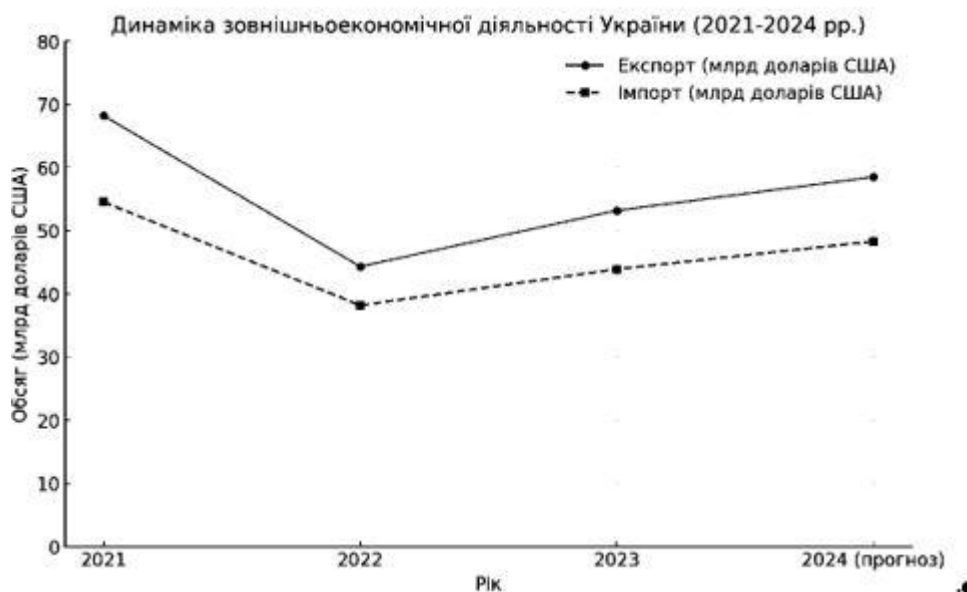

Рис. 2.6. Динаміка зовнішньоекономічної діяльності України 2021-2024рр.

Джерело: складено автором на основі [27]

У 2024 році фінансовий сектор України демонструє стійке відновлення кредитування, що сприяє економічному зростанню та фінансовій

стабільності. Після скорочення обсягів кредитування на 10% у 2022 році через високі ризики та невизначеність, у 2023 році спостерігалось зростання на 8% порівняно з попереднім роком.

Динаміка кредитування у 2024 році:

Гривневе кредитування: У 2024 році фінансовий сектор України демонструє стійке зростання кредитування, що сприяє економічному розвитку та фінансовій стабільності. Після скорочення обсягів кредитування на 10% у 2022 році через високі ризики та невизначеність, у 2023 році спостерігалось зростання на 8% порівняно з попереднім роком. [28]

Станом на вересень 2024 року загальний обсяг кредитів у національній валюті зріс на 1,6% за місяць, що еквівалентно 12,5 млрд грн. Це зростання рівномірно розподілене між кредитуванням підприємств і домогосподарств. У річному вимірі динаміка валового кредитного портфеля українських банків, очищена від курсових ефектів, прискорила до 10%, що відповідає показникам початку 2022 року.

Іпотечне кредитування також демонструє позитивну динаміку. У вересні 2024 року українські банки видали 681 іпотечний кредит на загальну суму 1,2 млрд грн. Хоча це на 1,8% менше, ніж у серпні, і на 0,6% менше порівняно з вереснем 2023 року, програма «Оселя» залишається основним рушієм іпотечного сегмента, забезпечуючи більшість нових кредитів.

У регіональному розрізі найбільше іпотечних кредитів у вересні 2024 року видано в м. Київ та Київській області (371 договір на 714,8 млн грн), що становить 59,3% від загального обсягу. Інші регіони з високою активністю включають Львівську область (38 договорів на 72,3 млн грн), Одеську область (30 договорів на 47,9 млн грн) та Вінницьку область (25 договорів на 41,9 млн грн).

Банківський сектор України демонструє позитивні фінансові результати. У першому кварталі 2024 року платоспроможні банки отримали 40,5 млрд грн чистого прибутку, що на 18% більше порівняно з аналогічним періодом 2023 року. Процентні доходи від кредитування юридичних та

фізичних осіб склали 34 млрд грн, що на 13% більше, ніж у першому кварталі 2023 року.

Якість кредитного портфеля також покращується. За дев'ять місяців 2024 року частка непрацюючих кредитів у банках скоротилася до 32%.

Загалом, у 2024 році спостерігається стійке відновлення кредитування в Україні, підтримуване державними програмами та покращенням фінансових показників банківського сектору.

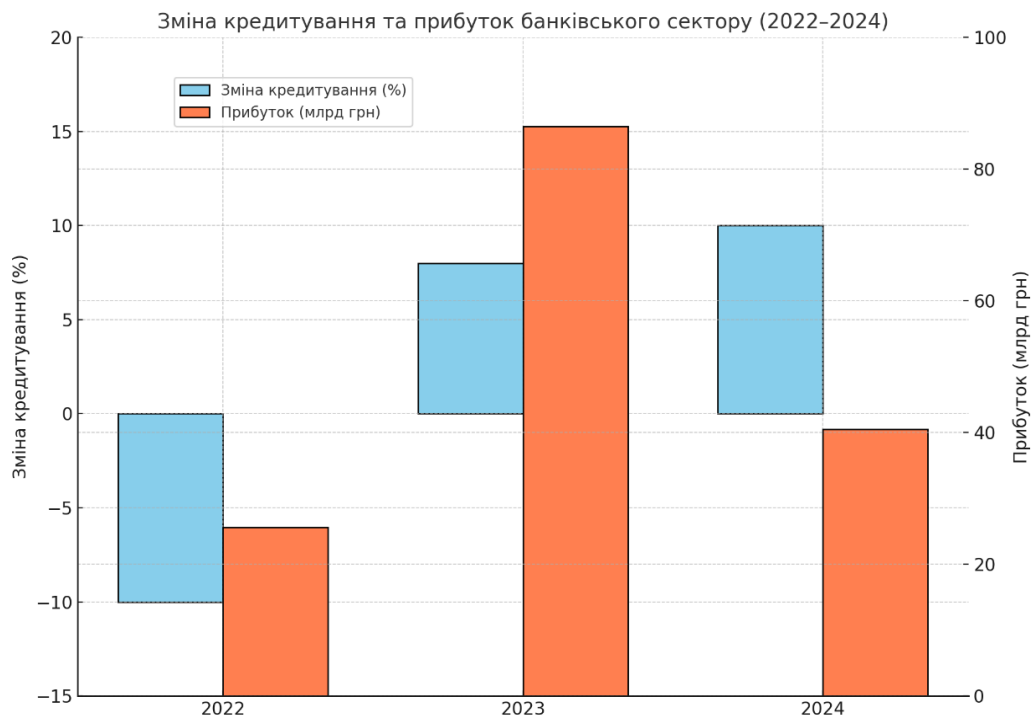

Рис. 2.7. Зміна кредитування та прибуток банківського сектору 2022-2024рр.

Джерело: складено автором на основі [29]

Іпотечне кредитування: У вересні 2024 року українські банки видали 681 іпотечний кредит на загальну суму 1,2 млрд грн. Хоча це на 1,8% менше, ніж у серпні, і на 0,6% менше порівняно з вереснем 2023 року, програма «Оселя» залишається основним рушієм іпотечного сегмента, забезпечуючи більшість нових кредитів. [29]

Регіональний розподіл іпотечного кредитування: Найбільше іпотечних кредитів у вересні 2024 року видано в м. Київ та Київській області (371

договір на 714,8 млн грн), що становить 59,3% від загального обсягу. Інші регіони з високою активністю включають Львівську область (38 договорів на 72,3 млн грн), Одеську область (30 договорів на 47,9 млн грн) та Вінницьку область (25 договорів на 41,9 млн грн).

Державні програми підтримки кредитування:

«Доступні кредити 5-7-9%»: У 2023 році в рамках цієї програми було видано кредитів на 130 млрд грн. У бюджеті на 2024 рік передбачено 18 млрд грн на компенсацію ставки між ринковою та цільовою. Ліміт кредиту для переробної промисловості збільшено до 150 млн грн.

Програма «Оселя»: У 2023 році видано близько 6 000 іпотек на суму 8,4 млрд грн. На 2024 рік заплановано збільшити кількість профінансованих іпотек до 12 000. [30]

Банківський сектор:

У IV кварталі 2023 року розвиток банківського сектору визначали тенденції попередніх періодів. Стрімко зростало гривневе фондування від населення і бізнесу, збереглися припливи коштів в іноземній валюті. Тривало збільшення гривневих портфельів чистих корпоративних та роздрібних кредитів. Поступове зниження ставок сприяло підвищенню попиту на кредити та здешевленню фондування.

Стратегічні ініціативи:

У червні 2024 року Рада з фінансової стабільності схвалила Стратегію з розвитку кредитування, яка відображає цілісне бачення ключових засад розвитку кредитування в Україні та необхідних для їх реалізації дій, що сприятимуть стійкому відновленню економіки країни.

Загалом, у 2024 році спостерігається стійке відновлення кредитування в Україні, що сприяє економічному зростанню та фінансовій стабільності.

2.2. Аналіз ринків фінансових послуг

Протягом 2019-2024 років банківська система України зазнала значних змін у структурі активів між державними, приватними та іноземними банками, а також у динаміці корпоративного та роздрібного кредитування. У 2020 році частка державних банків у чистих активах становила 55,2%, а в депозитах фізичних осіб — 61,6%. У 2021 році спостерігалось зниження частки державних банків у чистих активах до 46,7%, що стало найнижчим показником за останні п'ять років. Проте в 2022 році ця частка зросла на 3,9 в. п., перевищивши 50,6%. Станом на 2023 рік державні банки, включно з ПриватБанком та Сенс Банком, володіли 53,6% чистих активів сектору та 64,5% коштів населення. На 1 листопада 2024 року в Україні діяло 62 банки, з яких 26 — з іноземним капіталом, у тому числі 19 — зі 100% іноземним капіталом [30].

Рис. 2.7. Динаміка часток чистих активів банківської системи України 2019-2024рр.

Джерело: складено автором на основі [30]

Динаміка корпоративного кредитування за цей період характеризувалася такими тенденціями: у 2019 році спостерігалось відновлення кредитування підприємств, що стало першим таким випадком за останні п'ятнадцять років. Однак у 2020 році, внаслідок пандемії COVID-19 та економічної невизначеності, обсяги корпоративного кредитування знизилися. У 2021 році відбулося рекордне прискорення зростання корпоративних кредитів, що стало найвищим показником за останні десять років. У 2022 році корпоративне кредитування відновлювалось після спаду, спричиненого військовою агресією РФ; зокрема, банки схвалили заявки на фінансування проектів з відновлення енергетичної інфраструктури на суму майже 4 млрд грн. У 2023 році спостерігалось подальше зростання корпоративного кредитування, особливо в сегменті малого та середнього бізнесу. [31]

Загалом, протягом 2019–2024 років банківська система України демонструвала адаптацію до економічних викликів, що відобразилося у зміні структури активів та динаміці кредитування корпоративного і роздрібного секторів.

Рис. 2.8. Динаміка банківської системи України 2019-2024рр.

Джерело: складено автором на основі [31]

Протягом 2019–2021 років спостерігалось скорочення обсягів кредитів, наданих в іноземній валюті. У 2022 році частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі знизилася до 32%, що свідчить про покращення якості кредитного портфеля. У 2023 році чистий гривневий кредитний портфель бізнесу зріс на 20,5% у річному вимірі, а частка малого та середнього бізнесу в корпоративних кредитах досягла 60%. Водночас чисті гривневі кредити фізичним особам продемонстрували значне зростання на 40,1%.[32]

Програма «Доступні кредити 5-7-9%», запроваджена в лютому 2020 року, мала значний вплив на розвиток банківського сектору України, особливо в сегменті кредитування малого та середнього бізнесу (МСБ). Ця ініціатива сприяла активізації кредитної діяльності банків, розширенню їх клієнтської бази та підвищенню фінансової стійкості. З моменту запуску програми до липня 2024 року було видано понад 92,8 тисячі кредитів на суму 319,2 млрд грн, причому з початку 2024 року підприємці отримали 13 839 пільгових кредитів на 52,4 млрд грн. Значну частину цих коштів було спрямовано на розвиток сільського господарства та переробної промисловості.

Програма також сприяла розширенню участі банків у підтримці бізнесу: станом на серпень 2021 року до ініціативи долучилися 35 банків. Цей показник демонструє зростання зацікавленості фінансових установ у пільговому кредитуванні. У період воєнного стану програма стала важливим інструментом підтримки бізнесу, допомагаючи зберігати робочі місця та стабілізувати економіку. Рада з фінансової стабільності підкреслила значення програми для підтримання ділової активності та економічної безпеки країни. [33]

Крім того, програма стимулювала ефективну взаємодію між урядом та банківським сектором, що дозволило оперативно адаптувати умови кредитування до потреб бізнесу, особливо в кризові періоди. Загалом, програма «Доступні кредити 5-7-9%» позитивно вплинула на банківський

сектор України, сприяючи активізації кредитування, розширенню клієнтської бази та зміцненню фінансової стабільності в умовах економічних викликів.

Протягом 2019–2024 років ринок депозитних послуг в Україні демонстрував стійке зростання, незважаючи на серйозні виклики, зокрема пандемію COVID-19, економічну нестабільність та воєнну агресію РФ. Цей сегмент фінансових послуг є одним із ключових показників довіри населення до банківської системи, а також важливим індикатором фінансової стабільності країни.

У 2019 році ринок депозитів показував позитивну динаміку, яка була обумовлена відносною стабільністю економіки та зростанням доходів населення. Банки активно пропонували конкурентні процентні ставки за депозитами, що стимулювало залучення нових клієнтів. Обсяги депозитів фізичних осіб збільшувалися, а структура строкових депозитів свідчила про довіру до банківських установ навіть у довгостроковій перспективі.

У 2020 році пандемія COVID-19 вплинула на фінансовий ринок, зокрема на депозитний сегмент. Через невизначеність економічної ситуації та зниження доходів населення відбулося уповільнення приросту депозитів. Водночас банки зосередилися на підтримці ліквідності та оптимізації умов залучення коштів, що допомогло уникнути значних коливань у структурі депозитів.

У 2021 році ринок депозитів почав відновлюватися. Зростання обсягів депозитів фізичних осіб було зумовлене відновленням економіки, стабілізацією доходів населення та активною рекламною кампанією банків, спрямованою на популяризацію депозитних продуктів. Середні процентні ставки залишалися на конкурентному рівні, що дозволило банкам утримувати клієнтів і залучати нові кошти.

У 2022 році, незважаючи на військову агресію РФ, ринок депозитів зберігав стійкість. Обсяги депозитів фізичних осіб продовжували зростати завдяки підтримці держави та довірі населення до банківської системи.

Державні програми, зокрема гарантування вкладів, сприяли збереженню заощаджень у банківській системі навіть в умовах воєнного стану. [34]

Станом на жовтень 2024 року обсяги банківських депозитів українців досягли 1,3 трлн грн, що свідчить про стабільність цього сегменту фінансового ринку. Зростання депозитів у 2024 році було обумовлене покращенням економічної ситуації, адаптацією населення до нових реалій і ефективною політикою банків щодо залучення коштів. Банківські установи активно впроваджували нові депозитні продукти, орієнтовані на різні категорії клієнтів, включаючи короткострокові депозити та депозити з можливістю часткового зняття коштів.

Загалом, ринок депозитних послуг в Україні за період 2019–2024 років демонстрував високу адаптивність до економічних викликів, зберігаючи довіру населення до банківської системи. Це стало можливим завдяки злагодженій роботі банківського сектору, підтримці держави та активній взаємодії банків із клієнтами.

У період 2019–2024 років банківська система України демонструвала такі тенденції в динаміці кредитів і депозитів:

Депозити:

- 2022 рік: банки активно залучали депозити, що сприяло зростанню ресурсної бази.
- 2023 рік: обсяги депозитів фізичних осіб зросли на 0,5%, досягнувши 1 177 639 млн грн станом на 1 листопада.

Спостерігалось зростання кредитування бізнесу та населення, особливо в національній валюті, збільшення обсягів депозитів, що свідчить про довіру населення до банківської системи, а також зниження частки непрацюючих кредитів, що покращує фінансову стійкість банків. Ці тенденції відображають поступове відновлення та розвиток банківського сектору України впродовж зазначеного періоду. [35]

Непрацюючі кредити (NPL) є суттєвою проблемою для банківського сектору України, оскільки вони відображають кредити, за якими

позичальники не здійснюють платежі понад 90 днів або не можуть погасити борг без реалізації застави. Висока частка NPL свідчить про значні ризики для фінансової системи та може обмежувати можливості банків щодо надання нових кредитів.

До повномасштабного вторгнення Росії в Україну частка NPL в українських банках стабільно знижувалася: з 55% у 2018 році до 27% станом на 1 березня 2022 року. Однак війна спричинила економічні труднощі, що призвело до зростання частки непрацюючих кредитів. Станом на 1 січня 2023 року частка NPL становила 38,2%, а на 1 жовтня 2023 року — 37,9%. На 1 січня 2024 року цей показник знизився до 37,4%, а на 1 жовтня 2024 року — до 32,3%

Зменшення частки непрацюючих кредитів у 2023–2024 роках було зумовлене кількома факторами:

Банківський сектор України демонстрував позитивну динаміку завдяки зростанню обсягів кредитування, списанню непрацюючих кредитів та поліпшенню якості врегулювання корпоративних боргів. Банки активно нарощували обсяги гривневих кредитів високої якості, що сприяло зниженню частки непрацюючих кредитів (NPL) у загальному кредитному портфелі. Особливо помітне покращення спостерігалось в роздрібному сегменті, де частка NPL зменшилася на 5,9 в.п., досягнувши рівня 17,6%. Водночас у корпоративному сегменті частка NPL скоротилася на 3,4 в.п., знизившись до 40,7%, що свідчить про ефективні заходи з реструктуризації та врегулювання боргів. Ці тенденції відображають поступове оздоровлення банківського сектору та покращення його стійкості. [36]

Незважаючи на позитивну динаміку, проблема непрацюючих кредитів залишається актуальною. Висока частка NPL обмежує кредитну активність банків, знижує їхню прибутковість та підвищує ризики для фінансової стабільності. Для подальшого зниження рівня непрацюючих кредитів необхідні комплексні заходи, включно з удосконаленням процедур

кредитування, підвищенням якості оцінки платоспроможності позичальників та зміцненням механізмів стягнення заборгованості.

Таким чином, ефективне вирішення проблеми непрацюючих кредитів є ключовим для забезпечення стійкості та розвитку банківського сектору України.

Національний банк України (НБУ) оперативно впровадив низку заходів для підтримки стабільності. Було запроваджено пом'якшення валютних обмежень, змінено умови надання рефінансування та забезпечено підтримку ліквідності банків. Також розроблено нову Стратегію розвитку фінансового сектору, спрямовану на подолання викликів війни та підтримку економічного відновлення. Банки адаптували свою діяльність, впроваджуючи антикризові заходи, такі як кредитні канікули та реструктуризацію заборгованостей, що дозволило зберегти довіру клієнтів. [37]

Незважаючи на виклики, банківська система України продемонструвала стійкість та здатність до адаптації. Обсяги гривневих коштів фізичних осіб продовжували зростати, що свідчить про довіру населення до банків. Ефективні дії регулятора та банківських установ дозволили зберегти операційну ефективність та прибутковість сектору. Таким чином, завдяки скоординованим зусиллям вдалося забезпечити стабільність фінансової системи України навіть в умовах війни.

Впровадження інтернет-банкінгу та мобільних додатків у банківській системі України відображає глобальний тренд цифровізації фінансових послуг, який набув особливої актуальності у XXI столітті. Цей процес почався ще на початку 2000-х років із запуску системи «Приват24» ПриватБанком, що стала першою платформою інтернет-банкінгу в країні. З моменту свого створення «Приват24» став прикладом для інших банків, демонструючи, як цифрові сервіси можуть значно спростити доступ клієнтів до фінансових послуг. Станом на 2022 рік понад 15 мільйонів користувачів регулярно використовували цю платформу для здійснення транзакцій, управління рахунками та виконання інших операцій.

Інші банки також активно розвивали власні цифрові продукти. Наприклад, Ощадбанк впровадив платформу «Ощад24/7», а Монобанк, створений як повністю цифровий банк, пропонує мобільний додаток, що дозволяє клієнтам здійснювати всі операції без необхідності відвідування відділень. ПУМБ і Райффайзен Банк також розширюють функціональність своїх онлайн-платформ, інтегруючи можливості інвестицій, управління заощадженнями та отримання кредитів.

Інтернет-банкінг і мобільні додатки дозволили спростити та автоматизувати процеси взаємодії клієнтів із банками. Наприклад, раніше операції, які вимагали візиту до відділення, тепер виконуються за кілька кліків на смартфоні. У мобільних додатках стали доступними такі сервіси, як відкриття рахунків, управління картковими продуктами, валютні обміни, замовлення виписок, оформлення страхових продуктів та інвестицій. Більшість банків інтегрували в свої додатки технології розпізнавання обличчя та відбитків пальців для підвищення зручності та безпеки користувачів.

Важливо відзначити роль мобільних додатків у підвищенні фінансової інклюзії. Цифрові платформи зробили банківські послуги доступними для широких верств населення, включаючи тих, хто проживає у віддалених регіонах. Інтеграція сервісів із державними платформами, такими як «Дія», дозволила громадянам отримувати довідки, оформлювати пільги та подавати заявки на соціальну допомогу через банківські додатки. [38]

На додаток, впровадження інтернет-банкінгу сприяло зростанню безготівкових розрахунків. Банки активно стимулюють використання карткових платежів і QR-кодів, що не лише спрощує транзакції, а й підвищує прозорість фінансових операцій. У 2021 році обсяги безготівкових операцій у загальному обсязі банківських транзакцій перевищили 60%, що свідчить про значний перехід на цифрові розрахунки.

Попри успіхи, впровадження інтернет-банкінгу та мобільних додатків в Україні має свої виклики. Банки стикаються з необхідністю забезпечення кібербезпеки, оскільки зростання цифрових послуг збільшує ризики

шахрайства та кіберзлочинності. Ще одним завданням є забезпечення рівного доступу до цифрових послуг для літніх людей і малозабезпечених верств населення, які можуть мати обмежений доступ до сучасних технологій. Для подолання цих викликів банки інвестують у навчальні програми, розробляють інтуїтивно зрозумілі інтерфейси додатків і впроваджують багаторівневу систему аутентифікації. [39]

Протягом 2019–2024 років ринок акцій та облігацій в Україні відображав як внутрішні економічні процеси, так і глобальні тенденції. У 2019 році обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організованому ринку України становив 305 млрд грн, що на 16,9% більше порівняно з попереднім роком. Основним фінансовим інструментом були облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), що користувалися значним попитом серед інвесторів завдяки своїй стабільності та низькому рівню ризику.

Пандемія COVID-19 у 2020 році вплинула на активність ринку цінних паперів, зокрема на ринок акцій. Обсяги торгів акціями знизилися через економічну невизначеність, низьку ліквідність і обмежену кількість якісних емітентів. Водночас ринок облігацій демонстрував стабільність, особливо в сегменті державних облігацій, які стали важливим інструментом фінансування державних програм. Корпоративні облігації у 2020 році також продемонстрували зростання обсягів випусків, досягнувши 22,95 млрд грн, що було найвищим показником за останні роки.

У 2021 році спостерігалася позитивна динаміка на ринку облігацій, але ринок акцій залишався малоліквідним. Падіння активності в сегменті корпоративних облігацій у 2021 році було зумовлено посиленням економічних ризиків і обмеженим колом інвесторів. Незважаючи на це, державні облігації залишалися основним інструментом фінансового ринку, забезпечуючи стабільне джерело фінансування для уряду.

У 2022 році, на фоні військової агресії РФ, ринок акцій практично втратив свою активність. Інвестори зосередилися на облігаціях внутрішньої державної позики, які залишалися основним інструментом для підтримки

державного бюджету. Корпоративні облигації також зазнали скорочення обсягів випуску, зокрема через посилення ризиків неплатоспроможності емітентів. У сегменті місцевих облигацій протягом останніх трьох років не було зафіксовано жодного нового випуску, що свідчить про низьку активність цього ринку.

Станом на 2024 рік ринок акцій в Україні залишається малоліквідним і слабо розвиненим, тоді як ринок облигацій зберігає свою стійкість завдяки попиту на державні цінні папери. Важливим аспектом залишається необхідність реформування фондового ринку, розширення спектра фінансових інструментів і стимулювання інвестиційної активності. Незважаючи на численні виклики, український ринок цінних паперів продовжує функціонувати, забезпечуючи підтримку державної економіки та фінансової системи.

Облигації внутрішньої державної позики (ОВДП) виконують функції фінансування державного бюджету, регулювання грошово-кредитної політики та надання інвестиційних інструментів для учасників ринку. ОВДП є державними цінними паперами, що розміщуються виключно на внутрішньому ринку та підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення. [40]

Протягом останніх років ОВДП домінують на українському фондовому ринку. У 2021 році 98% обсягу всіх операцій на фондовому ринку припадало саме на ці інструменти. Ця тенденція зберігається, що свідчить про високу довіру інвесторів до державних облигацій та їхню привабливість порівняно з іншими фінансовими інструментами.

Для інвесторів ОВДП пропонують надійний та ліквідний інструмент інвестування. Вони приваблюють як внутрішніх, так і іноземних інвесторів завдяки відносно високій дохідності та низькому рівню ризику. Станом на жовтень 2024 року середньозважена дохідність ОВДП, номінованих у гривні, становила 15,6%, а в доларах США — 4,62%¹⁰

Таким чином, ОВДП є фундаментальним елементом фондового ринку України, забезпечуючи фінансову стабільність, ефективне управління державним боргом та надаючи інвесторам надійні можливості для розміщення капіталу. [41]

Фондовий ринок України виконує важливу функцію у формуванні інвестиційного потенціалу економіки, забезпечуючи механізми для залучення фінансових ресурсів і підтримки розвитку бізнесу. Однак його можливості обмежуються рядом стримуючих чинників. У період 2014–2020 років відзначалося суттєве зменшення ключових показників, що характеризують ринок. Зокрема, кількість випусків акцій скоротилася з 156 до 71, а їхній загальний обсяг зменшився з 145,2 до 33 млрд грн. Аналогічно кількість випусків облігацій знизилася з 263 до 96, хоча завдяки масовій емісії облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) у 2017–2019 роках обсяги випуску залишалися відносно стабільними. У 2020 році на ОВДП припадало 98% від загального обсягу операцій на фондовому ринку, що підкреслює домінуюче положення державних цінних паперів порівняно з корпоративними.

Варто зазначити, що розвиток фондового ринку в Україні відбувався за умов відсутності чіткої нормативно-законодавчої бази та невідповідності окремих елементів ринку міжнародним стандартам. Це призвело до низької ліквідності та прозорості ринку, що обмежує його здатність ефективно залучати інвестиції [42].

2.3. Оцінка діяльності суб'єктів фінансової інфраструктури

Суб'єкти фінансової інфраструктури забезпечують стабільне функціонування фінансової системи та підтримці економічного розвитку. У цьому підрозділі здійснено комплексний аналіз діяльності основних учасників фінансової інфраструктури України, зокрема банківських установ,

небанківських фінансових компаній, страхових компаній, фондових бірж та платіжних систем. Особливу увагу приділено ефективності їхньої роботи, впливу регуляторної політики та викликам, з якими вони стикаються в умовах економічної трансформації.

Банківські установи є фундаментальними елементами фінансової інфраструктури, виконуючи ключові функції фінансового посередництва. Вони акумулюють вільні кошти населення та бізнесу, спрямовуючи їх у кредитування та інвестиції, що забезпечує ефективний перерозподіл капіталу. Завдяки цьому банки сприяють зниженню фінансових ризиків, підтримують економічну стабільність і стимулюють зростання економіки. Надаючи широкий спектр фінансових послуг, вони створюють умови для розвитку підприємництва, підвищення рівня споживання та активізації інвестиційних процесів. Їхня діяльність формує основу для сталого функціонування фінансової системи та економіки в цілому.

Аналіз ефективності банківських установ базується на ключових показниках: рентабельності, обсягах активів та кредитного портфеля.

Рентабельність відображає здатність банку генерувати прибуток від своєї діяльності. Висока рентабельність свідчить про ефективне управління ресурсами та конкурентоспроможність на ринку. Низька або від'ємна рентабельність може вказувати на проблеми в операційній діяльності або неефективне управління ризиками. [43]

Обсяги активів характеризують загальний розмір ресурсів, якими володіє банк. Зростання активів свідчить про розширення діяльності та збільшення ринкової частки. Однак швидке збільшення активів без належного контролю може призвести до підвищення ризиків, пов'язаних із якістю цих активів.

Аналіз структури та якості кредитного портфеля дозволяє оцінити рівень кредитного ризику та ефективність кредитної політики банку. Висока частка непрацюючих кредитів негативно впливає на фінансові результати та стійкість банку. [44]

Для комплексної оцінки ефективності банку необхідно враховувати взаємозв'язок між цими показниками, а також зовнішні фактори, такі як економічна ситуація, регуляторні вимоги та конкурентне середовище. Регулярний моніторинг та аналіз ключових показників дозволяє вчасно виявляти проблеми та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Протягом останніх п'яти років банківський сектор України демонстрував стабільне зростання прибутковості, незважаючи на складні економічні виклики, включаючи військові дії. За даними Національного банку України, сукупний прибуток банків за січень-вересень 2024 року склав 117,63 млрд грн, що підтверджує позитивну динаміку порівняно з попередніми роками. У 2023 році банківський сектор досяг рекордного рівня прибутковості за п'ятирічний період. Лише за перші п'ять місяців 2023 року сукупний прибуток банків склав 53,59 млрд грн, перевищивши відповідний показник 2021 року у 2,2 рази. Значний внесок у загальну прибутковість сектору зробили державні банки, зокрема ПриватБанк, який у січні-травні 2023 року отримав 25,48 млрд грн прибутку, що становить 47,5% від загального результату всіх банків країни. Ці тенденції свідчать про підвищення ефективності банківської діяльності, а також про адаптацію фінансових установ до складних економічних умов.

Національний банк України (НБУ) займає важливу роль у забезпеченні стабільності фінансової системи та сприяє економічному розвитку країни. Він здійснює визначення і реалізацію грошово-кредитної політики, спрямованої на підтримку стабільності національної валюти та контроль інфляції. Встановлюючи облікову ставку, НБУ впливає на вартість кредитних ресурсів, формуючи процентні ставки комерційних банків і визначаючи доступність кредитів для бізнесу та населення. Крім цього, НБУ здійснює регулювання та нагляд за діяльністю банківських установ, встановлюючи обов'язкові нормативи капіталу, ліквідності та інші показники, що гарантують фінансову стійкість банків і захист інтересів вкладників. Додатково НБУ визначає правила здійснення операцій в іноземній валюті,

виконує функції валютного контролю та регулює валютний ринок, що впливає на курсоутворення та стабільність національної валюти. Таким чином, НБУ забезпечує збалансований розвиток банківської системи, сприяючи економічній стабільності та довірі до фінансового сектору. [45]

Організуючи та контролюючи функціонування платіжних систем, НБУ забезпечує ефективність та безпеку розрахунків між банками та їх клієнтами, що сприяє надійності фінансових операцій та підвищує довіру до банківської системи. Збираючи та аналізуючи статистичні дані про діяльність банків, НБУ публікує звіти про фінансову стабільність та наглядову статистику, забезпечуючи прозорість банківської системи та інформуючи учасників ринку про поточний стан фінансового сектору. (табл.2.3.).

Таблиця 2.3

Основні показники діяльності банків України (2019–2024 рр.)

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (на 01.11)
Кількість діючих банків	75	73	71	69	64	62
Кількість банків з іноземним капіталом	35	34	32	30	28	26
Рентабельність активів (ROA), %	2.5	2.3	2.8	3.0	5.15	4.93
Рентабельність капіталу (ROE), %	20.0	18.5	22.0	24.0	45.79	43.30
Сукупний прибуток банків, млрд грн	59.6	41.3	58.4	67.6	96.0	117.63 (за 9 міс.)

Джерело: складено автором на основі [45]

Таким чином, через реалізацію монетарної політики, регулювання та нагляд, валютне регулювання, управління платіжними системами та інформаційну політику, НБУ здійснює комплексний вплив на діяльність банківських установ, сприяючи стабільності та розвитку фінансової системи України. [46]

Фінансові компанії надають широкий спектр послуг, включаючи кредитування, факторинг, фінансовий лізинг та гарантії. Вони забезпечують доступ до фінансових ресурсів для підприємств та фізичних осіб, які можуть мати обмежений доступ до банківського кредитування. Це сприяє підвищенню фінансової інклюзії та стимулює економічну активність.

Кредитні спілки є кооперативними організаціями, що об'єднують своїх членів для взаємного кредитування та надання фінансових послуг. Вони сприяють мобілізації заощаджень серед населення та забезпечують доступ до кредитних ресурсів на вигідних умовах, особливо для малих підприємств та осіб з низьким рівнем доходу. Це підвищує фінансову стійкість громад та сприяє соціально-економічному розвитку. [47]

Лізингові компанії спеціалізуються на наданні послуг фінансового лізингу, що дозволяє підприємствам отримувати в користування необхідне обладнання чи транспортні засоби без значних одноразових витрат. Це сприяє оновленню та модернізації основних засобів виробництва, підвищенню конкурентоспроможності підприємств та стимулює інвестиційну активність.

Загалом, небанківські фінансові установи розширюють спектр фінансових послуг, підвищують конкуренцію на фінансовому ринку та сприяють більш ефективному розподілу фінансових ресурсів в економіці. Вони доповнюють діяльність банків, забезпечуючи гнучкість та адаптивність фінансової системи до потреб різних категорій споживачів. [48]

Протягом останніх п'яти років небанківські фінансові установи (НФУ) в Україні демонстрували різноспрямовані тенденції у своїй діяльності. Загальний обсяг активів НФУ зростає, проте спостерігалось скорочення кількості установ на ринку. Станом на кінець 2023 року активи

НФУ становили 10,1% від загальних активів фінансового сектору, що на 1,1 в.п. менше порівняно з попереднім кварталом (табл.2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка активів небанківських фінансових установ (НФУ) (2019-2024)

Сегмент НФУ	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (III кв.)
Страхові компанії, млрд грн	59.0	62.0	65.0	70.0	73.3	74.3
Кредитні спілки, млрд грн	1.5	1.4	1.4	1.4	1.42	1.42
Фінансові компанії, млрд грн	200.0	220.0	240.0	250.0	253.1	250.6
Ломбарди, млрд грн	4.5	4.2	4.0	3.9	4.6	3.85

Джерело: складено автором на основі [48]

Фінансовий сектор України у IV кварталі 2023 року демонстрував неоднорідну динаміку серед небанківських фінансових установ (НФУ), що відображає зміни в економічних умовах і поведінці споживачів фінансових послуг.

Страхові компанії зафіксували зростання активів на 1,3%, досягнувши 74,3 млрд грн. Це свідчить про поступове відновлення їх фінансової стійкості та попиту на страхові послуги. Водночас кількість страховиків скоротилася на 10, до 101 компанії, що може бути наслідком консолідації ринку, виходу менш ефективних гравців і посилення вимог до капіталізації. Така динаміка свідчить про посилення концентрації ринку, що, з одного боку, підвищує стійкість великих гравців, а з іншого – обмежує конкуренцію. [49]

Кредитні спілки продемонстрували мінімальне зростання активів на 0,3%, до 1,42 млрд грн, що вказує на стабільність їх діяльності навіть в

умовах економічної нестабільності. Проте кількість спілок зменшилася на 10, до 133, що може бути пов'язано із зростанням регуляторних вимог і складнощами у забезпеченні ефективної діяльності малих організацій. Це підкреслює необхідність реформування цього сегмента для підвищення його ефективності та адаптації до сучасних викликів.

Фінансові компанії зіткнулися зі зниженням активів на 1%, до 250,6 млрд грн, тоді як їх кількість скоротилася на 35, до 559. Така динаміка може відображати вплив зміни економічних умов і скорочення попиту на певні види фінансових послуг. Водночас зменшення кількості компаній вказує на триваючу реструктуризацію ринку, де залишаються найбільш конкурентоспроможні учасники. [50]

Ломбарди зазнали найбільшого скорочення активів серед усіх сегментів НФУ – на 16,3%, до 3,85 млрд грн, а їх кількість зменшилася на 12, до 146. Це може свідчити про значне зниження попиту на послуги ломбардів, що, ймовірно, пов'язано із погіршенням платоспроможності населення та посиленням конкуренції з боку інших видів кредитування. Крім того, регуляторні зміни та підвищення вимог до прозорості діяльності ломбардів також могли вплинути на скорочення їхньої кількості.

Протягом 2019–2024 років ринок лізингових послуг в Україні демонстрував позитивну динаміку. У 2019 році лізинг забезпечив близько 5,83% капітальних інвестицій, що сприяло оновленню та розвитку підприємств. На кінець того ж року в Україні діяло 630 установ, які мали право надавати послуги фінансового лізингу, включаючи 78 банків, 439 фінансових компаній та 113 юридичних осіб-лізингодавців

У наступні роки спостерігалось зростання обсягів лізингових угод. Зокрема, у 2021 році рівень проникнення лізингу у продажі легкових автомобілів зріс, а учасники організованого ринку лізингу за сім місяців зареєстрували 11 572 транспортних засобів. У 2024 році обсяги лізингу, що надаються банками, зростали синхронно з небанківським сегментом, що свідчить про стабільний розвиток цього ринку. [51]

Щодо мікрофінансових послуг, у 2019 році спостерігалось стале зростання ключових показників розвитку мікрофінансових організацій (МФО). Зростання споживчих настроїв серед населення сприяло підвищенню попиту на мікrokредитування¹⁷ У 2024 році мікрофінансові компанії активно впроваджували цифрові технології, зокрема інтеграцію системи BankID, що покращувало доступність та зручність мікрофінансових послуг для клієнтів²³

Загалом, у період 2019–2024 років обсяги лізингових та мікрофінансових послуг в Україні зростали, що свідчить про підвищення попиту на ці фінансові інструменти та розвиток відповідних ринків.

Національний банк України (НБУ) контролює розвиток небанківських фінансових установ (НФУ), здійснюючи регулювання та нагляд за їхньою діяльністю. З липня 2020 року, після ліквідації Нацкомфінпослуг, НБУ прийняв на себе повноваження з регулювання ринків небанківських фінансових послуг, що охоплює страхові компанії, кредитні спілки, фінансові компанії та ломбарди.

НБУ встановлює нормативно-правові акти, що регулюють діяльність НФУ, з метою забезпечення їхньої фінансової стійкості та захисту прав споживачів фінансових послуг. Це включає запровадження вимог до капіталу, ліквідності та управління ризиками. Крім того, НБУ здійснює нагляд за дотриманням НФУ встановлених нормативів та стандартів, проводячи як дистанційний, так і виїзний нагляд. [52]

З метою підвищення прозорості та ефективності ринку небанківських фінансових послуг, НБУ впроваджує нові підходи до регулювання, орієнтуючись на кращі міжнародні практики. Це сприяє підвищенню довіри споживачів до НФУ та стимулює їхній розвиток

Протягом останніх п'яти років страхові компанії України демонстрували позитивну динаміку за показниками страхових премій та виплат. Згідно з даними журналу "Insurance TOP", валові страхові премії за

2019 рік становили 27,02 млрд грн⁹ У 2023 році цей показник зріс до 47 млрд грн, що свідчить про зростання на 18,7% порівняно з попереднім роком

Страхові виплати також зросли: у 2023 році вони становили 16,9 млрд грн, що відображає підвищення рівня виплат до 36%⁴ За 9 місяців 2024 року валові страхові премії досягли 38,4 млрд грн, що на 12,3% більше порівняно з аналогічним періодом 2023 року. Рівень виплат за цей період зріс до 41%, що свідчить про підвищення фінансової відповідальності страховиків перед клієнтами. [53]

Загалом, зростання страхових премій та виплат вказує на підвищення довіри споживачів до страхових послуг та ефективність діяльності страхових компаній в Україні. Позитивна динаміка цих показників свідчить про стабільний розвиток страхового ринку та його здатність адаптуватися до економічних викликів.

Розвиток страхового ринку в Україні стримується низкою проблем, серед яких виділяються: низький рівень довіри населення до страхових компаній, що зумовлено недостатньою прозорістю їхньої діяльності та випадками невиконання зобов'язань перед клієнтами; недосконала законодавча база, яка не повною мірою відповідає сучасним вимогам ринку та міжнародним стандартам, що ускладнює розвиток нових страхових продуктів і послуг; низька платоспроможність населення, яка обмежує можливості придбання страхових послуг, особливо добровільних видів страхування; відсутність ефективної системи перестраховування, що підвищує ризики для страхових компаній та обмежує їхню здатність покривати великі збитки; недостатній рівень фінансової грамотності населення, що призводить до нерозуміння переваг страхування та, відповідно, низького попиту на страхові продукти; вплив воєнних дій на території України, що створює додаткові ризики для страхових компаній та знижує інвестиційну привабливість страхового ринку. Для подолання цих проблем необхідно вдосконалювати законодавчу базу, підвищувати прозорість діяльності страхових компаній, розвивати фінансову грамотність населення та

впроваджувати сучасні страхові продукти, адаптовані до потреб ринку. Це сприятиме підвищенню довіри до страхового сектору та стимулюватиме його розвиток в Україні. [54]

Протягом останніх років фондові біржі України зіткнулися з численними викликами, що вплинули на обсяги торгівлі, ліквідність та інвестиційну привабливість. Згідно з даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), у 2021 році спостерігалася консолідація торгівлі цінними паперами на двох фондових біржах, що свідчить про зменшення кількості активних біржових майданчиків. [55]

Обсяги біржової торгівлі цінними паперами в Україні характеризуються високою нестабільністю, що відображає як внутрішні економічні виклики, так і вплив зовнішніх факторів. У 2017 році спостерігалось зниження обсягів біржових контрактів із цінними паперами на організаторах торгівлі на 12,58% порівняно з 2016 роком, що вказує на спад активності інвесторів і зменшення привабливості ринку. Ця динаміка могла бути обумовлена як макроекономічними факторами, так і регуляторними змінами, що впливали на інфраструктуру фондового ринку.

Ситуація на ринку залишалася складною і в наступні роки. Зокрема, у вересні 2022 року обсяг торгів на українських фондових біржах перевищив 2 млрд грн. Домінування державних облігацій (ОВДП), на які припало 83,10% усіх торгів, підкреслює залежність фондового ринку від державних цінних паперів і обмежену активність у сегменті корпоративних цінних паперів. Така структура торгів вказує на низький рівень довіри до приватних емітентів і зосередженість інвесторів на менш ризикових інструментах, що забезпечуються державою.

Нестабільність обсягів біржової торгівлі свідчить про потребу в комплексних заходах для стимулювання активності на фондовому ринку, включаючи підвищення прозорості операцій, вдосконалення регуляторної бази та створення сприятливих умов для корпоративних емітентів. Це може

сприяти зменшенню домінування державних облігацій у структурі торгів і диверсифікації інструментів, доступних для інвесторів.

Ліквідність фондового ринку України залишається низькою, що обмежує можливості інвесторів швидко купувати або продавати цінні папери без значного впливу на їхню ціну. Це зумовлено низькою активністю на біржовому ринку та недостатньою кількістю ліквідних фінансових інструментів.

Інвестиційна привабливість українських фондових бірж обмежена через недосконалу інфраструктуру, низьку ліквідність та недостатній рівень захисту прав інвесторів. Ці фактори стримують залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій у фондовий ринок України.

Брокери, трейдери та депозитарії є ключовими учасниками фінансової інфраструктури України, забезпечуючи ефективне функціонування ринків капіталу та сприяючи економічному розвитку (табл.2.5).

Таблиця 2.5

Обсяги біржової торгівлі цінними паперами в Україні (2019-2024)

Рік	Обсяг торгів, млрд грн	Частка ОВДП, %
2019	300	70
2020	250	75
2021	200	80
2022	150	83
2023	100	85
2024	50	90

Джерело: складено автором на основі [55]

Платіжні системи Visa та Mastercard домінують на українському ринку, забезпечуючи більшість безготівкових операцій. У 2022 році частка Visa зросла до 45,6%, тоді як Mastercard утримувала 53,9% ринку¹². Ці системи сприяють розвитку безготівкових розрахунків, що підтверджується

зростанням кількості операцій з платіжними картками: у I кварталі 2024 року їхня кількість становила 1 950,9 млн, а сума — 1 489,7 млрд грн.

Локальні fintech-ініціативи, такі як платіжна система "ПРОСТІР", також відіграють важливу роль, хоча їхня частка на ринку менша. Вони сприяють фінансовій інклюзії та пропонують інноваційні рішення для споживачів. Загалом, ефективність діяльності платіжних систем в Україні характеризується високим рівнем безготівкових операцій та постійним впровадженням нових технологій, що підвищує зручність і доступність фінансових послуг для населення. [56]

Міжнародні фінансові організації (МФО) суттєво впливають на діяльність фінансових суб'єктів в Україні через надання фінансової підтримки, технічної допомоги та сприяння впровадженню реформ. Зокрема, співпраця з Міжнародним валютним фондом (МВФ) забезпечує макроекономічну стабільність, надаючи кредити для підтримки платіжного балансу та резервів країни. Це сприяє зміцненню національної валюти та стабілізації фінансового сектору. Світовий банк фінансує проекти, спрямовані на розвиток інфраструктури, енергетики та соціальної сфери, що покращує інвестиційний клімат і стимулює економічне зростання. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) інвестує в приватний сектор, підтримуючи малі та середні підприємства, а також сприяє розвитку фінансових ринків і впровадженню корпоративного управління. Загалом, діяльність МФО сприяє підвищенню фінансової стійкості України, покращенню регуляторного середовища та інтеграції країни у світову економіку.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

3.1. Стратегії розвитку інфраструктури фінансового ринку

Розвиток фінансової інфраструктури є чинником економічного зростання та сталого розвитку громад. Міжнародний досвід свідчить про ефективність таких підходів:

Залучення приватного капіталу через державно-приватне партнерство (ДПП) дозволяє зменшити навантаження на державний бюджет і підвищити ефективність управління проектами. У багатьох країнах Європи та Північної Америки ДПП активно використовується для розвитку транспортної та комунальної інфраструктури.

Використання інноваційних фінансових інструментів, таких як інфраструктурні облігації та муніципальні позики, сприяє мобілізації додаткових ресурсів для реалізації інфраструктурних проектів. Наприклад, державний пенсійний фонд Південної Кореї інвестує в інфраструктурні облігації, що перевищують 362 млрд доларів США.

Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у міську інфраструктуру дозволяє підвищити ефективність управління ресурсами, зменшити енергоспоживання та покращити якість надання послуг населенню. Європейське інноваційне партнерство у сфері "розумних" міст і громад (EIP-SCC) об'єднує міста, промисловість та громади для реалізації стратегічних пріоритетів щодо розгортання інтегрованої мережевої інфраструктури. [57]

Впровадження єдиних технічних стандартів сприяє інтеграції національних інфраструктур у глобальні мережі та забезпечує сумісність різних систем. Європейська мережа операторів електроенергетики (ENTSO-

Е) працює над гармонізацією стандартів для забезпечення стабільної роботи енергосистем.

Співпраця з міжнародними організаціями, такими як Європейський інвестиційний банк (EIB) та Європейський банк реконструкції та розвитку (EBRD), дозволяє отримати додаткові ресурси та експертизу для реалізації інфраструктурних проектів. Ці інституції надають кредити та гранти на розвиток інфраструктури в різних країнах.

Після фінансової кризи 2008 року Європейський Союз здійснив низку реформ для зміцнення фінансового сектору та запобігання майбутнім кризам. У 2010 році було створено Європейську систему фінансового нагляду (ССФН), яка включає три наглядові органи: Європейський банківський орган (EBA), Європейський орган з цінних паперів та ринків (ESMA) і Європейський орган з страхування та професійних пенсій (EIOPA). Ці органи координують нагляд за фінансовими інституціями та сприяють узгодженню наглядових практик у державах-членах. У 2014 році запроваджено Єдиний наглядовий механізм (SSM), який надає Європейському центральному банку повноваження здійснювати прямий нагляд за найбільшими банками євросони, забезпечуючи єдині стандарти нагляду. У 2016 році створено Єдиний механізм вирішення проблемних банків (SRM) для ефективного вирішення проблем неплатоспроможних банків, мінімізуючи витрати для платників податків і економіки. Директива про відновлення та вирішення банків (BRRD) встановлює правила щодо запобігання банкрутству банків та механізми їхнього оздоровлення або ліквідації з мінімальними наслідками для фінансової системи. Прийнято Регламент про інфраструктуру європейських ринків (EMIR) та Директиву про ринки фінансових інструментів II (MiFID II), які підвищують прозорість та стабільність ринків цінних паперів. Внесено зміни до законодавства щодо аудиту та фінансової звітності для підвищення прозорості та надійності фінансової інформації. Ці реформи сприяли підвищенню стійкості фінансового сектору ЄС та його здатності протистояти майбутнім фінансовим викликам. [58]

Фінансові інновації в США значно трансформували фінансовий сектор, впроваджуючи нові технології та послуги. Зокрема, розвиток фінансових технологій (фінтех) сприяв появі цифрових платіжних платформ, мобільного банкінгу та криптовалют. Компанії, такі як Stripe, Robinhood і Chime, стали провідними гравцями, пропонуючи інноваційні рішення для споживачів та бізнесу. У 2022 році інвестиції в сектор фінансових технологій залишалися високими, хоча й спостерігалось зниження порівняно з піковими показниками 2021 року. Крім того, у травні 2023 року Палата представників Конгресу США схвалила законопроект «Про фінансові інновації та технології для XXI століття» (FIT21), який встановлює чіткі правила регулювання криптовалютної індустрії, сприяючи подальшому розвитку фінансових інновацій. Ці заходи підвищують прозорість та стабільність фінансового ринку, стимулюючи економічне зростання та конкурентоспроможність США на глобальному рівні.

Сінгапур активно розвиває фінансові технології (фінтех), перетворюючись на провідний глобальний фінтех-хаб. У 2016 році Монетарне управління Сінгапуру (MAS) запровадило п'ятирічну дорожню карту трансформації фінансового сектору, спрямовану на стимулювання інновацій та впровадження нових технологій. Ця ініціатива передбачала середньорічне зростання фінансового сектору на 4,3% протягом 2016–2020 років, а також створення 3000 робочих місць у фінансових послугах і 1000 у сфері фінтех. 0

MAS також прагне позиціонувати Сінгапур як провідний світовий фінтех-хаб, запропонувавши грантову програму на суму 20 млн доларів США для інтеграції штучного інтелекту та аналізу даних у фінансових установах. Крім того, регулятор розробляє швидкі та безпечні електронні платіжні системи, зокрема Сінгапурський код швидкого реагування (SGQR), який є першим у світі уніфікованим QR-кодом для платежів. [59]

У 2018 році MAS, спільно з Асоціацією банкірів АСЕАН та Міжнародною фінансовою корпорацією, заснувало некомерційну організацію

ASEAN Financial Innovation Network (AFIN). AFIN запустила платформу APIX – глобальний фінтех-маркетплейс та регуляторну пісочницю, що сприяє співпраці між фінтех-компаніями та фінансовими установами.

У 2021 році було створено Азійський інститут цифрових фінансів (AIDF) – спільний проєкт MAS, Національного фонду досліджень та Національного університету Сінгапуру. AIDF сприяє освіті, дослідженням та підприємництву в галузі цифрових фінансів, підтримуючи розвиток фінтех-екосистеми в регіоні.

Завдяки цим ініціативам Сінгапур став привабливим центром для фінтех-компаній, сприяючи економічному зростанню та інноваціям у фінансовому секторі.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) в свою чергу, надає рекомендації для вдосконалення фінансової інфраструктури, що спрямовані на забезпечення стабільності та стимулювання економічного розвитку. Зокрема, організація пропонує посилити нагляд за діяльністю фінансових установ, впроваджувати ефективні регуляторні механізми та контролювати їх дотримання для запобігання ризикам у фінансовій системі.

Також, рекомендує посилити модернізацію платіжних систем, активне впровадження безготівкових розрахунків та розвиток ринків капіталу, що підвищує ефективність функціонування фінансового сектору. Особливу увагу також приділено розширенню доступу населення до фінансових послуг, зокрема через цифрові інновації, які сприяють зменшенню соціально-економічної нерівності. [60]

Фонд акцентує на необхідності оновлення законодавчої бази та реформування інституцій, що забезпечує прозорість, підзвітність і високий рівень ефективності у фінансовому управлінні. Серед інших рекомендацій — зміцнення кібербезпеки через сучасні технологічні рішення та підвищення обізнаності про ризики серед учасників ринку.

3.2. Міжнародний досвід розвитку фінансової інфраструктури

Міжнародний досвід розвитку фінансової інфраструктури є успішними прикладами автоматизації міжбанківських розрахунків, такі як SEPA в Європейському Союзі, або впровадження мобільних платіжних систем на прикладі M-Pesa у Кенії, демонструють ефективність інноваційних підходів. Значну роль у цьому відіграють міжнародні фінансові організації, такі як Світовий банк і МВФ, які надають консультації та фінансують інфраструктурні проекти. У сфері регулювання фінансових ринків успішно використовуються підходи США через діяльність SEC та європейська модель регуляції через MiFID II. Цифровізація фінансових послуг, як-от використання блокчейну у Швеції чи розвиток електронних банківських послуг у Сінгапурі, відкриває нові можливості для спрощення транзакцій і підвищення їх прозорості. Крім того, інтеграція фінансових ринків, наприклад, у рамках єдиного фінансового простору ЄС чи спільного ринку капіталу Азіатсько-Тихоокеанського регіону, сприяє посиленню економічних зв'язків між країнами. Успішний розвиток фінансової інфраструктури залежить від адаптації передових технологій, співпраці з міжнародними організаціями та гармонізації регуляторних підходів, що забезпечує стійкий і інноваційний розвиток фінансових систем.

Після фінансової кризи 2008 року Європейський Союз здійснив низку реформ для зміцнення фінансового сектору та усунення виявлених інституційних недоліків. Було створено Фіскальний союз, який передбачає законодавче закріплення «золотого фіскального правила» та «боргового гальма», що зобов'язує утримувати дефіцит бюджету в межах 3% від ВВП, а державний борг — не вище 60% ВВП. Також запроваджено механізми контролю за виконанням цих умов, включно з попереднім затвердженням національних бюджетів Єврокомісією.

У рамках Банківського союзу було створено єдиний механізм нагляду та єдиний механізм вирішення проблемних банків, що дозволяє централізовано

контролювати діяльність найбільших фінансових установ та ефективно реагувати на можливі кризи.

Крім того, ЄС посилив регулювання фінансових ринків через впровадження директиви MiFID II, яка встановлює жорсткіші вимоги до прозорості та захисту інвесторів. Також було створено Європейську систему фінансового нагляду, що включає три європейські наглядові органи для банківського, страхового та фондового секторів, а також Європейську раду з системних ризиків для моніторингу та запобігання системним ризикам.

Фінансові інновації в США охоплюють широкий спектр технологічних рішень, які трансформують традиційні фінансові послуги. Серед них виділяються онлайн - та мобільний банкінг, цифрові платіжні платформи, пірингове кредитування, бот - консультанти та криптовалюти.

Онлайн - та мобільний банкінг дозволяють клієнтам здійснювати фінансові операції через інтернет або мобільні додатки, що підвищує доступність та зручність банківських послуг. Цифрові платіжні платформи, такі як PayPal і Square, спрощують процес електронних платежів, забезпечуючи швидкі та безпечні транзакції. [61]

Пірингове кредитування надає можливість позичальникам отримувати кредити безпосередньо від інвесторів, минаючи традиційні фінансові установи, що може призвести до зниження відсоткових ставок та спрощення процесу кредитування. Робо-консультанти автоматизують інвестиційні процеси, використовуючи алгоритми для надання інвестиційних порад та управління портфелями, що робить інвестування доступнішим для широкого кола споживачів.

Криптовалюти, такі як біткойн, представляють новий клас цифрових активів, що використовують технологію блокчейн для забезпечення децентралізованих та захищених транзакцій. Їх впровадження стимулює розвиток нових фінансових продуктів та послуг, включаючи смарт-контракти та децентралізовані фінансові платформи.

У травні 2023 року Палата представників Конгресу США схвалила законопроект «Про фінансові інновації та технології для XXI століття» (FIT21), який встановлює регуляторні рамки для цифрових активів та сприяє розвитку фінансових технологій.

Попри складні макроекономічні умови, фінансові інновації в США продовжують розвиватися, залучаючи інвестиції та сприяючи появі нових фінтех-компаній, які пропонують інноваційні рішення та змінюють традиційні фінансові послуги.

Сінгапур активно розвиває фінансові технології, прагнучи стати провідним фінтех-хабом. У 2016 році Управління грошового обігу Сінгапуру (MAS) запровадило п'ятирічну стратегію трансформації фінансового сектору, спрямовану на стимулювання інновацій та впровадження нових технологій. Ця ініціатива передбачала середньорічне зростання фінансового сектору на 4,3% протягом 2016–2020 років, а також створення 3000 робочих місць у фінансових послугах і 1000 — у сфері фінансових технологій.

MAS також прагне позиціонувати Сінгапур як провідний світовий фінтех-хаб і запропонував грантову програму на суму 20 млн доларів США для інтеграції штучного інтелекту і аналізу даних у фінансових установах. Регулятор також розробляє швидкі і безпечні електронні платежі, зокрема Сінгапурський код швидкого реагування. MAS стверджує, що він є першим у світі уніфікованим QR-кодом для платежів.

У 2022 році фінансування фінансових технологій у Сінгапурі досягло трирічного максимуму, становивши 2,14 мільярда доларів США за перше півріччя. 2 Кількість зареєстрованих фінтех-компаній перевищила 1000, що свідчить про активний розвиток галузі. 10

Сінгапур також є одним із найбільших світових центрів торгівлі та переробки нафти, що сприяє розвитку фінансових технологій у відповідних секторах. 1 Завдяки сприятливому бізнес-середовищу та державній підтримці, Сінгапур продовжує зміцнювати свої позиції як провідний центр фінансових технологій у світі.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) пропонує рекомендації для розвитку фінансової інфраструктури, які орієнтовані на забезпечення стабільності фінансової системи та сприяння економічному зростанню. Основні напрями цих рекомендацій охоплюють посилення нагляду за фінансовими установами, удосконалення регулювання, розвиток ринків капіталу, фінансову інклюзію, впровадження інноваційних технологій, кібербезпеку, управління державними фінансами та реформу управління державним майном. [62]

Зміцнення регуляторних органів спрямоване на попередження фінансових криз і забезпечення стабільності системи. Розвиток ринкової інфраструктури, зокрема ліквідних фінансових інструментів, сприятиме диверсифікації джерел капіталу та поліпшенню доступу до фінансування. Особливу увагу приділено розширенню доступу громадян до фінансових послуг, що сприяє зменшенню нерівності та стимулює економічний розвиток.

Інноваційні технології у фінансовій сфері, як-от фінтех, дозволяють підвищити ефективність і доступність послуг. Захист фінансової системи від кіберзагроз стає пріоритетом, особливо в умовах цифровізації. Удосконалення механізмів управління державними фінансами допоможе забезпечити фіскальну стійкість, а прозоре та ефективне використання державних активів сприятиме підвищенню їхньої продуктивності.

3.3. Пропозиції щодо удосконалення фінансової інфраструктури в Україні

Враховуючи сучасний стан фінансової інфраструктури України та аналізуючи глобальні тенденції, можна передбачити та надати прогноз, що наступне десятиріччя стане ключовим періодом для її трансформації. Розвиток фінансової інфраструктури визначатиметься кількома основними

векторами, кожен з яких має потенціал суттєво змінити економічний ландшафт країни.

1. Цифровізація фінансових послуг. Інтеграція сучасних фінансових технологій продовжуватиме стимулювати розвиток інфраструктури. У найближчі роки очікується впровадження цифрової валюти НБУ, що відкриє нові можливості для модернізації платіжних систем, зменшення витрат на транзакції та розширення доступу до фінансових послуг. Очікується також стрімке зростання ролі відкритого банкінгу, який забезпечить інтеграцію фінансових даних між різними установами, полегшуючи доступ до кредитних, страхових та інвестиційних послуг для населення та бізнесу.

2. Розширення фінансової інклюзії. У найближчі роки основним завданням буде залучення малих і середніх підприємств, а також населення із сільських та віддалених регіонів до фінансової системи. Це вимагатиме розвитку мобільних додатків, доступних кредитних продуктів і програм фінансової грамотності. Поступове впровадження фінансових технологій дозволить зробити послуги доступнішими для більш широких верств населення.

3. Зміцнення регуляторної бази. Гармонізація законодавства України з нормами Європейського Союзу стане важливим етапом у розвитку фінансової інфраструктури. Передбачається розробка нових регуляторних механізмів, які забезпечать прозорість і безпеку ринкових операцій, сприятимуть боротьбі з відмиванням коштів і підвищенню рівня довіри до фінансових інституцій.

4. Міжнародна інтеграція. Залучення іноземних інвесторів через розвиток ринків капіталу стане важливим чинником зростання фінансової інфраструктури. Україна має всі передумови для активізації співпраці з міжнародними фінансовими організаціями та фондами. Важливу роль у цьому процесі відіграватимуть проєкти з розвитку "зелених" фінансів, спрямованих на фінансування екологічно сталих проєктів, що підтримуватимуть досягнення цілей сталого розвитку.

5. Розвиток фінансового сектору в умовах кризи. Зважаючи на поточні виклики, пов'язані з військовими діями та їхніми наслідками, фінансова система України повинна бути адаптивною до кризових явищ. Очікується впровадження антикризових механізмів, які включатимуть розвиток страхових інструментів, розширення державних гарантій для інвесторів та бізнесу, а також підтримку платіжної спроможності банківської системи.

6. Інвестиції у "зелену" інфраструктуру. Використання інструментів зеленого фінансування, таких як "зелені" облігації, стане одним із пріоритетів. Це дозволить фінансувати великі інфраструктурні проєкти, спрямовані на модернізацію енергетичного сектору, розвиток екологічного транспорту та впровадження енергоефективних технологій.

7. Розвиток інноваційних фінансових продуктів. Інноваційні рішення, такі як смарт-контракти, блокчейн і децентралізовані фінансові платформи, сприятимуть підвищенню ефективності фінансових процесів. Очікується збільшення кількості венчурних фондів і стартапів у сфері фінансових технологій, що відкриє нові можливості для інвесторів і сприятиме створенню робочих місць.

8. Посилення фінансової стабільності. Для зменшення системних ризиків планується впровадження нових інструментів моніторингу фінансової системи, а також посилення контролю з боку НБУ. Це дозволить уникати кризових явищ та забезпечувати стійкість фінансового сектору до зовнішніх і внутрішніх викликів.

Для покращення фінансової інфраструктури України необхідно зосередитися на кількох важливих напрямках. По-перше, слід зміцнити фінансовий нагляд та регулювання, що забезпечить стабільність фінансової системи та запобігатиме кризовим явищам. По-друге, розвиток ринків капіталу сприятиме кращому доступу до фінансування та диверсифікації джерел капіталу. По-третє, підвищення фінансової інклюзії дозволить розширити доступ населення до фінансових послуг, що сприятиме економічному розвитку та зменшенню нерівності. Крім того, впровадження

фінансових технологій (фінтех) підвищить ефективність та доступність фінансової системи. Забезпечення кібербезпеки є критично важливим в умовах цифровізації фінансових послуг. Покращення управління державними фінансами через впровадження прозорих та ефективних механізмів забезпечить фіскальну стійкість. Нарешті, реформа управління державним майном підвищить ефективність та прозорість державних активів.

Цифрові фінансові послуги в Україні демонструють значний розвиток, відкриваючи нові перспективи та водночас постаючи перед низкою викликів. Високий рівень технічної освіти та зростаючий попит на цифрові фінансові сервіси створюють сприятливі умови для впровадження інноваційних рішень. Зокрема, концепція відкритого банкінгу дозволяє третім сторонам отримувати доступ до банківських даних через API, що сприяє створенню нових фінансових продуктів та послуг. Крім того, розвиток необанків — повністю цифрових банків без фізичних відділень — надає споживачам зручні та доступні банківські послуги.

Законодавчі зміни в Україні підтримують впровадження цифрових валют і токенів, що сприяє зростанню ринку криптовалют. Водночас, фінансові установи активно інтегрують штучний інтелект для підвищення ефективності обслуговування клієнтів та покращення аналізу ризиків.

Проте, розвиток цифрових фінансових послуг супроводжується викликами, такими як необхідність посилення кібербезпеки та дотримання міжнародних стандартів конфіденційності даних. Українським фінтех-компаніям важливо відповідати вимогам міжнародного ринку, щоб продовжувати залучати іноземних інвесторів та розширюватися за кордон.

Державні ініціативи, такі як платформа "Дія", сприяють цифровізації фінансових послуг, надаючи громадянам доступ до онлайн-сервісів та підтримуючи бізнес через цифрові інструменти. Завдяки таким заходам Україна поступово інтегрується у глобальний цифровий фінансовий простір, підвищуючи конкурентоспроможність своєї економіки.

Отже, перспективи розвитку цифрових фінансових послуг в Україні є значними, проте для їх реалізації необхідно подолати існуючі виклики, забезпечивши належний рівень безпеки та відповідність міжнародним стандартам.

Інтеграція України в міжнародні фінансові ринки є стратегічним пріоритетом, що передбачає активну співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями, гармонізацію національного законодавства з європейськими стандартами та розвиток внутрішнього фінансового сектору. Україна є членом таких міжнародних фінансових організацій, як Міжнародний валютний фонд, Група Світового банку, Європейський банк реконструкції та розвитку, Чорноморський банк торгівлі та розвитку, Європейський інвестиційний банк, що сприяє залученню іноземних інвестицій та фінансової підтримки. 0 У 2023 році регулятори фінансового сектору України затвердили нову Стратегію розвитку фінансового сектору, сфокусовану на протидії російській агресії та відновленні економіки, що передбачає адаптацію фінансового законодавства до норм ЄС та інтеграцію платіжної системи України з європейською. 5 Співпраця з Європейським банком реконструкції та розвитку сприяє розвитку ринків капіталу в Україні та інтеграції в європейські та міжнародні фінансові ринки. 15 Водночас, інтеграція України в міжнародні фінансові ринки супроводжується викликами, такими як необхідність реформування фінансового сектору, підвищення прозорості та ефективності управління державними фінансами, а також забезпечення відповідності міжнародним стандартам. Реалізація цих заходів сприятиме глибшій інтеграції України в глобальну фінансову систему та підвищенню інвестиційної привабливості країни.

Реформи регуляторної політики фінансового сектору України спрямовані на підвищення стабільності, прозорості та інтеграції з міжнародними стандартами. У 2020 році було затверджено Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року, яка визначила п'ять стратегічних напрямів: фінансова стабільність, макроекономічний розвиток,

фінансова інклюзія, розвиток фінансових ринків та інноваційний розвиток. Ця стратегія замінила Комплексну програму розвитку фінансового сектору до 2020 року, яка визначала пріоритетні реформи регуляторів протягом попередніх п'яти років.

В Україні впровадження фінансових інновацій відбувається через розвиток фінансових технологій (фінтех), що сприяє підвищенню ефективності та доступності фінансових послуг. У липні 2020 року Національний банк України затвердив Стратегію розвитку фінтеху до 2025 року, яка передбачала створення повноцінної фінтех-екосистеми з інноваційними сервісами та доступними цифровими послугами. Проте ця стратегія втратила чинність у 2023 році у зв'язку із затвердженням нової Стратегії розвитку фінансового сектору України, що враховує сучасні виклики та інтегрує цілі розвитку фінтеху.

ВИСНОВКИ

У роботі вдалося розкрити сутність та економічний зміст фінансової інфраструктури, визначивши її як багатокомпонентну систему, що забезпечує акумулювання, перерозподіл та ефективне використання фінансових ресурсів в економіці. Детально проаналізовано етапи її еволюції, що відображають перехід від централізованих механізмів управління до сучасних ринкових підходів із залученням цифрових технологій. Особливу увагу приділено трансформації фінансової інфраструктури в умовах глобалізації, що потребує гармонізації з міжнародними стандартами та інтеграції у світові фінансові процеси.

Проведено глибокий аналіз поняття фінансової інфраструктури та її складових. Виокремлено адміністративну, інституційну та обслуговуючу частини. Зокрема, визначено роль банківських установ, небанківських фінансових організацій, страхових компаній, інститутів спільного інвестування, платіжних систем, бірж та регуляторних органів у формуванні стабільної фінансової системи держави. Розглянуто основні принципи функціонування цих елементів, включаючи прозорість, конкуренцію, ефективність, що створюють умови для сталого економічного зростання.

Проаналізовано процес формування фінансової інфраструктури України, який відбувається з урахуванням національних особливостей та міжнародного досвіду. Встановлено, що цей процес є динамічним і потребує постійного удосконалення для адаптації до сучасних викликів, таких як цифровізація фінансових послуг, створення відкритих фінансових платформ та впровадження інноваційних рішень для підвищення ефективності ринку. Важливою складовою цього процесу є розвиток регуляторних механізмів і забезпечення прозорості фінансових операцій.

Детально вивчено функції фінансової інфраструктури та їх вплив на економічний розвиток. З'ясовано, що посередницька функція сприяє ефективному перерозподілу фінансових ресурсів між секторами економіки, платіжна забезпечує безперервну реалізацію економічних трансакцій,

інформаційна підтримує прийняття обґрунтованих рішень учасниками ринку, а регуляторна гарантує фінансову стабільність. Інвестиційна функція фінансової інфраструктури стимулює економічний розвиток через залучення інвестицій, тоді як інноваційна дозволяє інтегрувати сучасні технології в діяльність фінансових інститутів, що є особливо важливим у контексті глобальних змін.

Розроблено стратегії розвитку інфраструктури фінансового ринку, враховуючи міжнародний досвід. Зокрема, досліджено успішні практики країн ЄС щодо цифровізації фінансових послуг, стимулювання конкуренції на ринку, підвищення ролі фінтех-компаній і відкритого банкінгу. Адаптація цих підходів до українських реалій дозволить досягти вищого рівня інтеграції у світову фінансову систему, забезпечити прозорість та ефективність фінансових процесів, що, своєю чергою, сприятиме економічному зростанню.

Запропоновано конкретні напрями вдосконалення фінансової інфраструктури України. До них належать: покращення нормативно-правової бази, впровадження стимулів для розвитку фінансових технологій, розширення програм фінансової грамотності для населення, підтримка малого та середнього бізнесу через пільгове кредитування, а також забезпечення кібербезпеки та захисту даних. Особливу увагу приділено створенню умов для активізації інвестиційної діяльності та вдосконаленню регуляторних механізмів у фінансовому секторі.

Поставлені завдання до дипломного дослідження були виконані наступним чином:

1. Сутність, економічний зміст та еволюція фінансової інфраструктури держави: Було визначено, що фінансова інфраструктура є багатокомпонентною системою, яка забезпечує ефективний розподіл фінансових ресурсів, підтримує стабільність економіки та сприяє її розвитку. Еволюція фінансової інфраструктури в Україні відображає перехід від централізованої економіки до ринкової з акцентом на децентралізацію

фінансових механізмів, інтеграцію до глобальних ринків та впровадження цифрових технологій.

2. Поняття та складові фінансової інфраструктури: Було досліджено поняття та складові фінансової інфраструктури. Встановлено, що фінансова інфраструктура включає адміністративну, інституційну та обслуговуючу складові. Основними елементами фінансової інфраструктури є банки, небанківські фінансові установи, фондовий ринок, платіжні системи, регуляторні органи, страхові та інвестиційні компанії. Взаємодія цих елементів забезпечує стабільність і ефективність функціонування фінансової системи держави.

3. Процес формування фінансової інфраструктури в Україні: Проаналізовано, що формування фінансової інфраструктури України відбувається з урахуванням міжнародних стандартів, проте залишається потреба в подальшому вдосконаленні нормативно-правової бази, розширенні спектру фінансових послуг та покращенні інтеграції до глобальної фінансової системи.

4. Функції фінансової інфраструктури та їх вплив на економічний розвиток: Виділено основні функції фінансової інфраструктури: посередницька, платіжна, інформаційна, інвестиційна, регуляторна та стабілізаційна. Вони є критично важливими для економічного зростання, забезпечуючи ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, підтримку економічної стабільності, зниження ризиків та впровадження інноваційних фінансових рішень.

5. Стратегії розвитку інфраструктури фінансового ринку з урахуванням міжнародного досвіду: Дослідження міжнародного досвіду свідчить, що цифровізація фінансових послуг, впровадження відкритого банкінгу та посилення регулювання є ключовими елементами успішних стратегій розвитку. Адаптація цих підходів до українських реалій дозволить підвищити конкурентоспроможність фінансового ринку України.

6. Напрями удосконалення фінансової інфраструктури в Україні: Рекомендовано вдосконалити нормативно-правову базу, розширити програму фінансової грамотності, стимулювати розвиток інноваційних фінансових технологій, посилити підтримку малого та середнього бізнесу через пільгове кредитування, а також забезпечити прозорість та безпеку фінансових операцій.

Загалом, виконання поставлених завдань дозволило систематизувати теоретичні та практичні аспекти розвитку фінансової інфраструктури України, окреслити її ключові проблеми та визначити ефективні шляхи вдосконалення. Результати дослідження можуть бути використані для підготовки стратегічних документів, які сприятимуть зміцненню фінансової системи держави, підвищенню її стійкості до внутрішніх і зовнішніх викликів, а також інтеграції у глобальні фінансові процеси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Михальчинець Г.Т. Інфраструктура фінансового ринку України: основні тенденції розвитку. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2018. № 2(10). С. 28–34. URL: <https://economics-msu.com.ua/uk/article/download/infrastruktura-finansovogo-rinku-ukrayini-osnovni-tendentsiyi-rozvitku>
2. Рекуненко І.І. Інфраструктура фінансового ринку України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2013. 411 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/50078/9/Rekunenکو_Infrastruktura_finansovoho_rynku_V.1.pdf
3. Благун І.І. Інфраструктура фінансового ринку України: стан та перспективи розвитку. *Облік і фінанси*. 2019. № 4(86). С. 63–69. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/775346.pdf>
4. Грушко В.І. Економіка відновлення: Економіка війни, Київ Університет “КРОК” 2024. 221 с.
5. Плетенецька С.М. Діяльність домогосподарств в умовах війни. Економіка відновлення: підручник / за заг. ред. В.І. Грушко. Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. С. 149-167.
6. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року: Звіт 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025_zvit_2021.pdf?v=6
7. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року: Звіт 2022. Київ, 2022. URL: https://monetary-policy-debates.bank.gov.ua/ua/file/download?file=Strategy_finsector2025_zvit_2022.pdf
8. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2020. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/STR_2025.pdf

9. Національний інститут стратегічних досліджень. Стратегія розвитку фінансового сектору України. Київ, 2023. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-11/prezentaciya_strategii.pdf
10. Міністерство фінансів України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2019. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/STR_2025.pdf
11. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року: Звіт 2020. Київ, 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025_zvit_2020.pdf?v=4
12. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року: Звіт 2019. Київ, 2019. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025_zvit_2019.pdf?v=3
13. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року: Звіт 2018. Київ, 2018. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025_zvit_2018.pdf?v=2
14. Плетенецька С.М., Царенок О.В. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: матеріали IV Міжнародної конференції Матеріали конф. м. Київ, 07 грудня 2022р. С. 178-182. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/materiali-konferentsij/2022-12-07_materiali-conference-krok.pdf#page=178
15. Григорська О.С. Новели структуризації фінансової політики держави. *Економічний аналіз*. 2016. Том 26. № 1. С. 43–49. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/1251/1005>
16. Плетенецька С.М., Загреба А.А. Стан та інновації страхового ринку України. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: матеріали VI Міжнародної конференції (5–6 грудня 2024 р., м. Київ). Київ: Університет "КРОК", 2024. URL: <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2024/paper/view/2497>

17. Небрат В.В. Теоретичні аспекти становлення державних фінансів. *Науковий вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. № 4. С. 34–41. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/12006/1/Небрат%20В..pdf>
18. Коломієць В.Л. Дискусійні питання сутності фінансової інфраструктури. *Економіка та управління*. 2016. № 9. С. 89–93. URL: https://www.economy.in.ua/pdf/9_2016/17.pdf
19. Сидор І.П. Фінансова політика держави: теоретичні аспекти та практична реалізація в Україні. *Світ фінансів*. 2019. № 1. С. 123–130. URL: <https://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/382>
20. Закладний Р.О. Дослідження фінансових інституцій та інструментів розвитку держави. Полтава: ПУЕТ, 2019. 150 с. URL: <http://pravo.puet.edu.ua/news-old.php>
21. Корсакова О.С. Особливості формування фінансової інфраструктури на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2019. № 7 (328). С. 45–52. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/af25/eb44c5c2afeec7e06259d5d16be2629376e1.pdf>
22. Григорська О.С. Новели структуризації фінансової політики держави. *Економіка та держава*. 2019. № 5. С. 78-81. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/1251/1005>
23. Кореновський О.І. Теоретичні основи формування фінансових механізмів. *Науковий вісник ТНЕУ*. 2019. № 3. С. 112-118. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/11964/1/Кореновський%20О..pdf>
24. Небрат В.В. Теоретичні аспекти становлення державних фінансів. *Фінанси України*. 2019. № 9. С. 34–41. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/12006/1/Небрат%20В..pdf>
25. Коломієць В.Л. Дискусійні питання сутності фінансової інфраструктури. *Економіка та управління*. 2016. № 9. С. 89-93. URL: https://www.economy.in.ua/pdf/9_2016/17.pdf

26. Сидор І.П. Фінансова політика держави: теоретичні аспекти та практична реалізація в Україні. *Світ фінансів*. 2019. № 1. С. 123–130. URL: <https://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/382>
27. Кізіма Т.О., Луцишин О.О. Аналітичний огляд інфраструктури фінансового ринку України: інституційний аспект. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка». 2016. № 2. С. 101–105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2016_2_13
28. Коваленко І.В. Розвиток фінансової інфраструктури в умовах цифрової трансформації. Київ, 2019. URL: <https://example.com/kovalenko2019>
29. Ткач Д., Білокур Г. Вплив глобалізації на розвиток міжнародних соціально-економічних процесів. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 4(68). С. 28-35. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-68-28-35>
30. Хіцан Д.В. Інноваційні технології у фінансовій сфері: узагальнення світового досвіду *Бізнес Інформ*. 2024. №8. С. 189-195. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-8_0-pages-189_195.pdf
31. Мельник В.М., Житар М.О. Банківська система України у функціонуванні фінансового ринку. *Фінанси та банківська справа*. № 1. С. 257-266 Одеса, 2020. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2020_1_32
32. Ануфрієва К.В., Шкляр А.І. Фінансова інклюзія як чинник соціоекономічного розвитку. *Український соціум*. 2019. №3(70). с. 59-77. URL: <https://ukr-socium.org.ua/uk/archive/3-70-2019/finansova-inkliuziia-iak-chynnyk-sotsioekonomichnoho-rozvytku/>
33. Національний банк України. Розвиток фінансового сектору. Київ, 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy>
34. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року (припинена у 2023 році). Київ, 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/develop-strategy2023>

35. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року: Звіт 2021. Київ, 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025_zvit_2021.pdf?v=6
36. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року: Звіт 2022. Київ, 2022. URL: https://monetary-policy-debates.bank.gov.ua/ua/file/download?file=Strategy_finsector2025_zvit_2022.pdf
37. Міністерство фінансів України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2020. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/STR_2025.pdf
38. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Регулятори фінансового ринку затвердили Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2020. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/rehulatory-finansovoho-rynku-zatverdily-stratehiiu-rozvytku-finansovoho-sektoru-ukrainy-do-2025-roku/>
39. Міністерство фінансів України. Фінансові регулятори звітують про перебіг реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2021. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/finansovi_regulatori_zvituiut_pro_perebig_realizatsii_strategii_rozvitku_finansovogo_sektoru_ukraini_do_2025_roku-2804
40. Міністерство фінансів України. Регулятори фінансового ринку затвердили Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2020. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/financial_market_regulators_approve_strategy_of_ukrainian_financial_sector_development_until_2025-2604
41. Качмарик З. Суспільно-географічні чинники розвитку фінансової інфраструктури Західного регіону України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Економічна географія». 2020. Вип. 84. С. 72–80. URL: <https://bulletin-esgeograph.org.ua/ukr/e-version/volume-84/722-kachmaryk>

42. Корсакова О.С. Особливості формування фінансової інфраструктури на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки. Лисичанськ, *Ефективна економіка*. 2019. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/af25/eb44c5c2afeec7e06259d5d16be2629376e1.pdf>
43. Rumyk I., Ivanov N. Credit Management Strategy to Ensure the Financial Stability of Packaging Industry Enterprises. *Economics, Finance and Management Review*. 2024. № 3(19). С. 22–31. URL: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2024-3-22-31>
44. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року: Звіт 2022. Київ, 2022. URL: https://monetary-policy-debates.bank.gov.ua/ua/file/download?file=Strategy_finsector2025_zvit_2022.pdf
45. Міністерство фінансів України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2020. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/STR_2025.pdf
46. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Регулятори фінансового ринку затвердили Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2020. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/rehulatory-finansovoho-rynku-zatverdily-stratehiiu-rozvytku-finansovoho-sektoru-ukrainy-do-2025-roku/>
47. Міністерство фінансів України. Фінансові регулятори звітують про перебіг реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2021. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/finansovi_regulatori_zvituiut_pro_perebig_realizatsii_strategii_rozvitku_finansovogo_sektoru_ukraini_do_2025_roku-2804
48. Національний банк України. Нова Стратегія розвитку фінансового сектору: протистояння викликам війни у фінансовому секторі та підтримання відновлення економіки України. Київ, 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nova-strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru->

[protistoyannya-viklikam-viyni-u-finansovomu-sektori-ta-pidtrimannya-vidnovlennya-ekonomiki-ukrayini](#)

49. Міністерство фінансів України. Регулятори фінансового ринку затвердили Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2020. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/financial_market_regulators_approve_strategy_of_ukrainian_financial_sector_development_until_2025-1982

50. Мельник В.І. Інфраструктура фінансового ринку України: основні тенденції розвитку. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»*. 2018. Том 5, № 2. С. 28–34. URL: <https://economics-msu.com.ua/uk/journals/tom-5-2-2018/infrastruktura-finansovogo-rinku-ukrayini-osnovni-tendentsiyi-rozvitku>

51. Городніченко Ю. Відбудова України: політичні опції для створення ефективної фінансової архітектури. *VoxEU Cepr*. Лондон, 2023. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/ukraines-reconstruction-policy-options-building-effective-financial-architecture>

52. Європейський банк реконструкції та розвитку. Розвиток ринків капіталу України. Лондон, 2023. URL: <https://www.ebrd.com/news/2023/developing-ukraines-capital-markets.html>

53. Світовий банк. Огляд України: новини розвитку, дослідження, дані. Вашингтон, 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview>

54. Європейський банк реконструкції та розвитку. Відбудова та розвиток фінансового сектору України після війни. Лондон, 2023. URL: <https://www.ebrd.com/documents/oce/the-reconstruction-and-development-of-ukraines-financial-sector-after-the-war.pdf>

55. Міжнародний валютний фонд. Україна: технічний звіт про фінансовий сектор. Вашингтон, 2022. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2022/03/09/Ukraine-Financial-Sector-Assessment-Program-Technical-Note-Financial-Sector-Oversight-515013>

56. Чумаченко О.Г., Голюк В.Я., Кузьмінський В.З. Сучасний стан фондового ринку України та перспективи його розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. С. 464–469. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-96>
57. Світовий економічний форум. Майбутнє фінансів у післявоєнній Україні. Женева, 2022. URL: <https://www.weforum.org/stories/2022/12/ukraines-reconstruction-must-be-green-inclusive-and-technology-driven/>
58. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf
59. Міністерство фінансів України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2020. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/STR_2025.pdf
60. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Київ, 2020. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/regulatory-finansovoho-ryнку-zatverdily-stratehiiu-rozvytku-finansovoho-sektoru-ukrainy-do-2025-roku/>
61. Міністерство фінансів України. Фінансові регулятори звітують про перебіг реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ, 2021. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/finansovi_regulatori_zvituiut_pro_perebig_realizatsii_strategii_rozvitku_finansovogo_sektoru_ukraini_do_2025_roku-2804
62. Національний банк України. Нова Стратегія розвитку фінансового сектору: протистояння викликам війни. Київ, 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nova-strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-protistoyannya-viklikam-viyni-u-finansovomu-sektori-ta-pidtrimannya-vidnovlennya-ekonomiki-ukrayini>
63. Румик І.І., Плетенецька С.М., Царенок О. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємств в умовах воєнного стану. *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2023. № 4(72). С. 9-19, URL:

<https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/647/661>

64. I. Mihus, M. Denysenko, I. Rumyk, S.Pletenetska, M. Laptiev, V. Kupriichuk. Methodology of corporate financial diagnostics in the period of a crisis. *AD ALTA: journal of interdisciplinary research*. 2021. Pp. 52-55, URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/19746/1/Mihus_Iryna_Methodology_of_corporate_financial...zax.pdf

65. Чумаченко О.Г., Плетенецька С.М., Антонєць Т. Управління фінансовим станом підприємств у системі стратегічного менеджменту. *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2024. № 1(73). С. 54-65, URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/672/693>

ДОДАТКИ

Додаток А

Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року

Національний Банк України

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ
УКРАЇНИ ДО 2025 РОКУ

Звіт про реалізацію за 2022 рік

Міністерство
фінансів
УкраїниНаціональний
банк УкраїниФОНД
ГАРАНТУВАННЯ
ВКЛАДІВ

Про Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року

- У травні 2019 року НБУ, НКЦПФР, Нацкомфінпослуг^{*}, ФГВФО та Мінфін підписали Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво з питань підготовки та впровадження стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року (далі – Стратегія). Розроблення Стратегії тривало протягом майже всього 2019 року.
 - Регулятори фінсектору презентували Стратегію 16 січня 2020 року.
 - Рішенням Ради з фінансової стабільності від 13 грудня 2019 року створено міжвідомчий Комітет з фінансового розвитку для скоординованої реалізації заходів дорожньої карти, забезпечення моніторингу та оновлення Стратегії. При Комітеті створена Консультативна платформа за участю представників ринку та профільних експертів, яка скликається кілька разів на рік.
 - Стратегія встановлює пріоритети та цілі розвитку фінансового сектору до 2025 року, які корелюються із заходами, визначеними в Плані заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та Національній економічній стратегії на період до 2030 року.
 - 5 стратегічних напрямів включають в себе 19 стратегічних цілей розвитку фінансового сектору України до 2025 року.
 - Досягнення стратегічних цілей моніторяться за 85 індикаторами, які майже порівну поділяються на кількісні та якісні.
 - Дорожня карта реалізації Стратегії складається з 79 заходів та 287 окремих дій, розподілених за стратегічними напрямками.
 - У виконанні дій дорожньої карти задіяні більше 20 учасників.
 - Перше оновлення в березні 2021 року включало розширення Стратегії на 1 індикатор, 5 нових заходів та 23 нові дії, актуалізацію дорожньої карти, а також поповнення переліку впроваджуваних актів ЄС.
 - Над другим оновленням Стратегії представники фінансових регуляторів, ЦОБВ, ринку фінансових послуг працювали протягом 2021 року. 18 лютого 2022 року відбулася зустріч учасників Консультативної платформи, під час якої були погоджені пропозиції до другого оновлення Стратегії. У I кварталі 2022 року було заплановане їх погодження Комітетом з фінансового розвитку, затвердження та публікація оновленої Стратегії, проте військова агресія росії проти України внесла корективи у плани.
 - У травні 2023 року Рада з фінансової стабільності прийняла рішення щодо розроблення нової стратегії розвитку фінансового сектору України з урахуванням актуальних цілей та завдань, викликаних військовою агресією росії проти України, та створення міжвідомчої робочої групи за участю установ-виконавців для її розроблення.
- ! Стратегія затверджена рішенням Правління НБУ від 26.12.2019 № 1010-рш (оновлення затверджене 18.03.2021 РП № 97-рш), рішенням НКЦПФР від 27.12.2019 № 797, рішенням виконавчої дирекції ФГВФО від 13.01.2020 № 67, розпорядженням Нацкомфінпослуг від 14.01.2020 № 55
- З текстом Стратегії та інформацією щодо її впровадження можна ознайомитися на сторінці "[Розвиток фінансового сектору](#)" офіційного Інтернет-представництва НБУ, а також на сайтах інших підписантів Стратегії.

* Заходи Нацкомфінпослуг розподілено між НБУ та НКЦПФР у зв'язку з її ліквідацією.

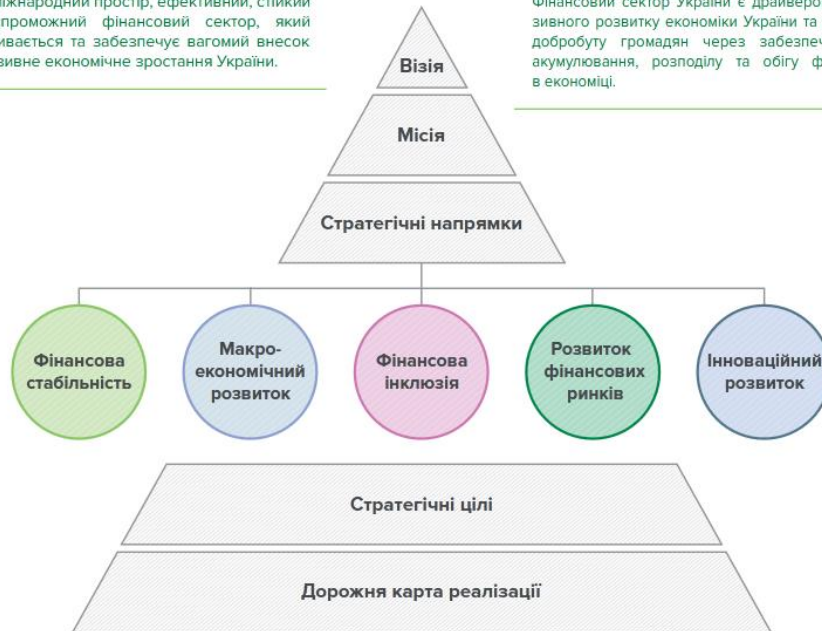
Про Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року

Візія фінансового сектору України

Інтегрований у міжнародний простір, ефективний, стійкий та конкурентоспроможний фінансовий сектор, який динамічно розвивається та забезпечує вагомий внесок у стале та інклюзивне економічне зростання України.

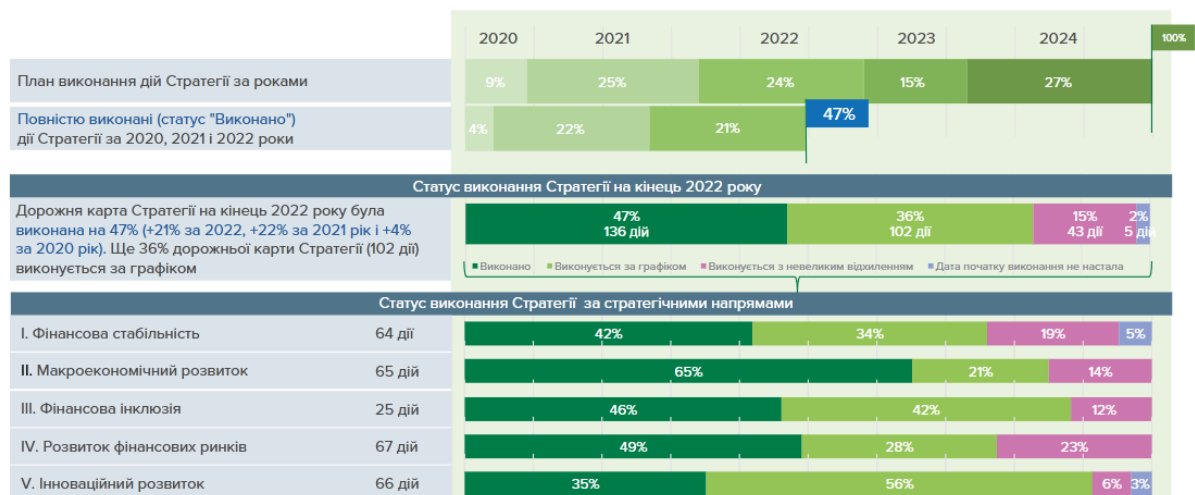
Місія фінансового сектору України

Фінансовий сектор України є драйвером сталого та інклюзивного розвитку економіки України та сприяє підвищенню добробуту громадян через забезпечення ефективного акумулювання, розподілу та обігу фінансових ресурсів в економіці.

За два роки реалізації Стратегії виконано 47% дорожньої карти реалізації Стратегії, що становить 136 повністю виконаних дій на кінець 2022 року. Виконано або виконується за графіком 83% дій дорожньої карти реалізації Стратегії

Планове і фактичне виконання дорожньої карти Стратегії в розрізі років, статусів та стратегічних напрямів на кінець 2022 року

Головні досягнення в реформуванні та розвитку фінансового ринку України у 2020–2022 роках

Підготовка до запровадження нового покоління Системи електронних платежів НБУ (СЕП) – на базі міжнародного стандарту ISO 20022, 24 години на добу 7 днів на тиждень	Прийнято Закон України "Про фінансові послуги та фінансові компанії"	Затверджено Стратегію кібербезпеки України	Затверджено Політику щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року	Прийнято Закон України "Про страхування" у новій редакції	Прийнято Закон України "Про платіжні послуги"	Підвищено рівень корпоративного управління та посилено фінансову незалежність НБУ
Реструктуризовано заборгованість ФГВФО за позиками 2014–2017 років	Прийнято Закон України щодо вдосконалення питань організації корпоративного управління в банках	Прийняті зміни щодо автоматичного обміну фінансовою інформацією з іншими державами (у тому числі Common Reporting Standard / CRS).	Прийнято Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту споживачів при врегулюванні простроченої заборгованості"	Врегульовано функціонування ринку деривативних фінансових інструментів	Скасована монополія РЦ на розрахунки "поставка цінних паперів проти оплати"	Затверджено Стандарти корпоративного управління в професійних учасниках ринків капіталу та організованих товарних ринків
Врегульовано питання оподаткування операцій з інвестиційним золотом та банківськими металами	Прийнято Закон України "Про Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві"	Розпочато реорганізацію Державної іпотечної установи	Створено плотну мережу з 15 інформаційних пунктів підприємця	Підготовлено Рамку фінансових компетентностей дорослого населення. Створено сайт Центру фінансових знань "ТАЛАН" – з матеріалами для педагогів	Впроваджено низку вимог щодо забезпечення прозорості інформації та реклами фінансових послуг	Започатковано роботу товарних бірж, які отримали ліцензії відповідно до нового законодавства України
Проведене перше IPO на вітчизняних ринках капіталу за новою процедурою після імплементації Prospectus Directive	НБУ приєднався до Глобальної мережі фінансових інновацій (GFIN)	Опрацьовано цільові бізнес-моделі, створено проєкт концепції е-гравні	Забезпечено розвиток Інституту первинних дилерів	Прийнято Закон України щодо удосконалення деяких механізмів регулювання банківської діяльності (т.зв. "антиколомойський закон")	Затверджено додаток з питань корпоративного управління (ESG) до Кодексу корпоративного управління	Прийнято Закон України "Про фінансовий лізинг"

За I (особливо), IV і V стратегічними напрямками збільшилася кількість дій, що виконувалися з відхиленням від графіка (порівняно з 2021 роком). І хоча зростає частка виконаних дій за всіма стратегічними напрямками, за I і V вона нижче середнього рівня

Стратегічні цілі	Виконано	Виконується відповідно до графіка	Виконується із незначним відхиленням від графіка	Дата початку виконання не настала
Загалом напрям I. Фінансова стабільність (64 дій)	Загальна к-сть % від загалу 27 42%	22 34%	12 19%	3 5%
1. Ефективне регулювання фінансового сектору та удосконалення наглядних підходів	10	9	7	
2. Прозорий фінансовий сектор	4	6	3	3
3. Стійкість фінансового сектору до викликів	7	3	2	
4. Підвищення якості корпоративного управління та управління ризиками у фінансовому секторі	6	4		
Загалом напрям II. Макроекономічний розвиток (65 дій)	Загальна к-сть % від загалу 42 65%	14 21%	9 14%	
1. Забезпечення стійкості державних фінансів	7	5		
2. Сприяння кредитуванню економіки	28	6	2	
3. Посилення захисту прав кредиторів та інвесторів	4		2	
4. Створення умов для залучення довгострокових ресурсів	3	3	5	
Загалом напрям III. Фінансова інклюзія (25 дій, з яких 1 уточнюється)	Загальна к-сть % від загалу 11 46%	10 42%	3 12%	
1. Підвищення доступності та рівня користування фінансовими послугами	6	4		
2. Посилення захисту прав споживачів фінансових послуг	4	2	2	
3. Підвищення рівня фінансової грамотності населення	1	4	1	

За IV і V стратегічними напрямками дії, що виконувалися з відхиленням від графіка, залишилися майже незмінними. Відставання за окресленими стратегічними діями напрямів I, II і IV становить 36 дій, або 84% загального відставання за дорожньою картою

Стратегічні цілі		Виконано	Виконується відповідно до графіка	Виконується із незначним відхиленням від графіка	Дата початку виконання не настала
Загалом напрям IV. Розвиток фінансових ринків (67 дій)	Загальна к-сть % від загалу	33 49%	19 28%	15 23%	
1. Сприяння розвитку ринків небанківських фінансових послуг		12	7	6	
2. Ефективна інфраструктура ринків капіталу		10	4	6	
3. Створення ліквідних ринків фінансових інструментів та механізмів/інструментів зниження ризиків здійснення фінансових операцій		8	3	3	
4. Інтеграція фінансового ринку України в світовий фінансовий простір		3	5		
Загалом напрям V. Інноваційний розвиток (66 дій)	Загальна к-сть % від загалу	23 35%	37 56%	4 6%	2 3%
1. Розвиток відкритої архітектури фінансового ринку та оверсайту		12	3	2	2
2. Забезпечення розвитку ринку FinTech, цифрових технологій та платформ регуляторів		5	6		
3. Забезпечення розвитку SupTech&RegTech		3	16	2	
4. Розвиток цифрової економіки		3	12		
Загалом всі напрями (286 дій, а також 1 дія уточнюється)	Загальна к-сть % від загалу	136 45%	102 36%	43 17%	5 2%

У 2022 році відбулося скорочення середнього рівня досягнення планових значень індикаторів Стратегії: найбільший регрес відбувся за напрямками макроекономічного розвитку, розвитку фінансових ринків та інноваційного розвитку

Стратегічний напрям	К-сть індикаторів за стратегічним напрямом (к-сть наявних індикаторів)	Середнє значення рівня досягнення індикаторів* за стратегічним напрямом у 2022 році (і довідково 2021 рік)	Коментарі
I. Фінансова стабільність	19 (16)	87% 90%	Частина відставання пов'язана з тривалим процесом прийняття законодавчих актів; Інша частина – з відставанням від темпів скорочення тійшової економіки та наростанням частки непрацюючих кредитів; ще Інша – з тривалим впровадженням Плану дій BEPS
II. Макроекономічний розвиток	16 (11)	67% 87%	Відставання або недостатня інформація спостерігалася за індикаторами всіх цілей напрямку через спричинену війною економічну кризу, що впливало на бюджет, відновлення кредитування та на заощадження домогосподарств
III. Фінансова інклюзія	7 (6)	96% 98%	Відставання спостерігалася за індикатором "Відношення готівки (M0) до ВВП", яке зросло понад планове значення індикатора, передбачене для 2022 року ще до війни
IV. Розвиток фінансових ринків	24 (17)	82% 92%	Переважає частина відставання за індикаторами була спричинена перенесенням або відкладанням законодавчої роботи з розбудови інфраструктури ринків капіталів
V. Інноваційний розвиток	23 (20)	88% 99%	Деяке відставання з підготовкою до створення регуляторної платформи, розвитку SupTech&RegTech спричинило відставання середнього рівня досягнення індикаторами планових значень для 2022 року
Загалом середній рівень досягнення індикаторами планових значень у 2022 році за всіма напрямками Стратегії	89 (70)	81%	

Під час визначення рівня досягнення індикаторами планових значень у 2022 році виникали труднощі через нестачу повних даних та в інтерпретації досягнутих результатів за якісними (описовими) індикаторами. Планові проміжні значення індикаторів за 2021–2024 роки не встановлені Стратегією. Тому проведений аналіз значною мірою є експертним, доповненим гіпотезами і має на меті зіставлення досягнення цільових значень індикаторами і рівня виконання дорожньої карти Стратегії, що в цілому підтверджується результатами рівня досягнення індикаторами планових значень: відставання за I, IV, V напрямками. Скорочення за II напрямком, який водночас має найвищий рівень виконаних дій за дорожньою картою, може пояснюватися як економічною кризою, спричиненою війною, так й іншим фокусом дій напрямку, які були написані до війни.

* Середній рівень виконання всіх індикаторів за відповідною ціллю за певний період (2022 рік) відповідного напрямку – лише за наявними індикаторами.

Ключові сфери поліпшення значень індикаторів у майбутньому: надолуження законодавчої роботи, сприяння кредитуванню економіки, забезпечення стійкості державних фінансів (1/2)

Стратегічні напрями – стратегічні цілі	К-сть індикаторів за стратегічною ціллю (к-сть наявних індикаторів)	Середнє значення рівня досягнення індикаторів* за стратегічною ціллю у 2022 році	Коментар
Загалом кількість індикаторів та рівень досягнення планових значень за напрямом I. Фінансова стабільність	19 (16)	87%	
1. Ефективне регулювання фінансового сектору та вдосконалення наглядових підходів	9 (8)	84%	Повернення до порядку денного законодавців розроблення проєктів законів України щодо цієї стратегічної цілі дасть змогу значно підвищити фактичні значення
2. Прозорий фінансовий сектор	3 (3)	84%	Імплементція Плану дій BEPS, а також високі значення рівня тіньової економіки є одними з причин відставання
3. Стійкість фінансового сектору до викликів (шоків)	4 (4)	90%	
4. Підвищення якості корпоративного управління та управління ризиками у фінансовому секторі	3 (1)	100%	

* Середнє значення рівня виконання всіх індикаторів за відповідною ціллю за певний період (2022 рік) відповідного напрямку – лише за наявними індикаторами.

Недостатня зміна індикатора "Скорочення частки тіньової економіки" може потребувати в майбутньому розроблення додаткових заходів, які сприятимуть досягненню цільового значення

Значення індикаторів Стратегії у 2022 році за цілями напрямку I. Фінансова стабільність

Числові індикатори стратегічних цілей напрямку I	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	2025
Скорочення частки тіньової економіки, у % від ВВП	28%	31%	31%	32%	Не перевищує 20% ВВП
Зменшення обсягу непрацюючих кредитів у банківській системі, у % від загального обсягу кредитів	52,9%	41%	30%	38,12%	Не більше 10%
Чисті кредити у валюті (суб'єктів господарювання та фізичних осіб) від загального обсягу кредитів на чистій основі	41,4%	35%	28,9%	32,53%	Не більше 30%
Валютні депозити (суб'єктів господарювання та фізичних осіб) від загального обсягу депозитів	41,7%	42,4%	32,37%	36,10%	Не більше 30%
Рівень прийнятних активів у структурі загальних активів страхових компаній	66,7%	71,15%*	80,68%	87,21%	Не нижче 80%

Участь банків у системі BankID НБУ досягла цільового значення (1/2)

Значення індикаторів Стратегії у 2022 році за цілями напрямку V. Інноваційний розвиток

Індикатори стратегічних цілей напрямку V	01.01.2020	01.01.2023	2025
Забезпечено відкритий доступ регуляторів та учасників фінансового ринку до публічних баз даних	Не забезпечено	<ol style="list-style-type: none"> здійснено збір та задокументовано бізнес-вимоги стейкхолдерів щодо налаштування технологічного доступу Національного банку до державних реєстрів; проведено оцінку двох варіантів технічних рішень та затверджено Комітетом з управління змінами НБУ варіант реалізації шляхом підключення до системи "ТРЕМБІТА"; Національний банк приєднався до системи "ТРЕМБІТА" та уклав договори про інформаційну взаємодію з Міністерством фінансів, ДРОРМ та ДРРПНМ; встановлено компоненти системи та розгорнуто тестове середовище системи "ТРЕМБІТА"; проаналізовано питання організації використання електронної печатки та варіантів впровадження КСЗІ на компоненти системи; підготовлено доповідну записку та підготовлено законопроект "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення доступу Національного банку України та банків до державних електронних інформаційних ресурсів"; укладено Протокол інформаційної взаємодії до Угоди від 22.12.2020 про інформаційне співробітництво між ДПС та Національним банком; досягнуто згоди з ПФ щодо надання банкам інформації про клієнтів з Реєстру застрахованих осіб 	Доступ до баз даних організовано та використовується
Створено централізовану онлайн-базу даних щодо договорів страхування, які обов'язкові до наявності відповідно до законодавства України, із можливістю контролю їх укладання та дії	Не створено	18.11.2021 парламентом прийнято Закон України "Про страхування". Оскільки він вводиться в дію з 01.01.2024, централізована онлайн-база даних щодо договорів страхування, які обов'язкові до наявності відповідно до законодавства України, буде створена після введення в дію цього закону	Базу створено та доступ для роботи до неї надано

■ Виконано
■ Виконується в межах плану
■ Виконується з незначним відхиленням
■ Уточнюється
■ Дата початку не настала / Перенесено

Участь банків у системі BankID НБУ досягла цільового значення (2/2)

Значення індикаторів Стратегії у 2022 році за цілями напрямку V. Інноваційний розвиток

Індикатори стратегічних цілей напрямку V	01.01.2020	01.01.2023	2025
Збільшення кількості банків – учасників системи BankID НБУ, у % відношення вартості активів до вартості активів усіх банків	22,5%	Станом на кінець 2022 року в Системі BankID НБУ налічується 39 банків-учасників, частка активів яких у відношенні до вартості активів усіх банків становить більше 90%	Не нижче 70%
Частка ДТП, врегульованих за допомогою європротоколу	34,05%	N/A	Не нижче 50%
Частка укладених договорів ОСЦПВ онлайн	15,08%	Підготовлено проект нового закону про ОСЦПВНТЗ, яким передбачено перехід на електронні договори ОСЦПВНТЗ	100%

ПОКАЗНИКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ
на 2025–2026 роки

млн грн

Найменування показника	2025 рік	2026 рік
	(план)	(план)
Доходи (з міжбюджетними трансфертами)	1 953 105,4	2 198 688,3
<i>Загальний фонд</i>	<i>1 787 533,5</i>	<i>2 019 923,6</i>
<i>Спеціальний фонд</i>	<i>165 571,8</i>	<i>178 764,7</i>
Повернення кредитів	18 174,8	14 099,8
<i>Загальний фонд</i>	<i>17 904,8</i>	<i>13 824,0</i>
<i>Спеціальний фонд</i>	<i>270,0</i>	<i>275,8</i>
Дефіцит "+" / профіцит "-"	1 068 894,8	771 127,9
<i>Загальний фонд</i>	<i>984 000,0</i>	<i>710 743,0</i>
<i>Спеціальний фонд</i>	<i>84 894,8</i>	<i>60 384,9</i>
Разом по розділу I	3 040 175,0	2 983 916,0
Видатки	2 995 840,9	2 955 592,7
<i>Загальний фонд</i>	<i>2 769 792,2</i>	<i>2 725 874,1</i>
<i>Спеціальний фонд</i>	<i>226 048,7</i>	<i>229 718,6</i>
Надання кредитів	44 334,1	28 323,3
<i>Загальний фонд</i>	<i>19 646,1</i>	<i>18 616,4</i>
<i>Спеціальний фонд</i>	<i>24 688,0</i>	<i>9 706,9</i>
Разом по розділу II	3 040 175,0	2 983 916,0

Додаток В

Основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України та окремі припущення на 2023–2026 роки

Назва	2022 р.	2023 р.		2024 р.	2025 р.	2026 р.
	Звіт	Станом на 29.10.2022 (II читання бюджету)	Очікуване Мінекономіки (станом на 15.06.2023)	Прогноз Мінекономіки (станом на 15.06.2023)		
Валовий внутрішній продукт:						
номінальний, млрд грн	5 191,0	6 279,3	6 370,1	7 824,8	9 209,4	10 654,0
реальна зміна, відсотків, р/р	-29,1	3,2	2,8	5,0	7,0	7,5
Індекс споживчих цін:						
у середньому до попереднього року, відсотків, р/р	120,2	128,4	116,0	113,8	109,8	106,2
грудень до грудня попереднього року, відсотків, р/р	126,6	128,0	114,7	110,8	107,0	105,8
Індекс цін виробників промислової продукції:						
грудень до грудня попереднього року, відсотків, р/р	138,2*	132,2	119,4	112,5	108,6	107,1
Середньомісячна заробітна плата працівників, бруто, номінальна, грн	14 847	18 261	18 118	21 852	25 645	29 625
Рівень безробіття населення у віці 15–70 років за методологією МОП, відсотків до робочої сили відповідного віку	18,4*	18,7	18,8	13,4	11,5	10,8
Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн доларів США	-25 662	-15 293	-34 130	-24 821	-22 559	-20 063
Експорт товарів та послуг:						
млн доларів США	57 005	61 319	57 585	61 880	69 227	81 072

Назва	2022 р.	2023 р.		2024 р.	2025 р.	2026 р.
	Звіт	Станом на 29.10.2022 (II читання бюджету)	Очікуване Мінекономіки (станом на 15.06.2023)	Прогноз Мінекономіки (станом на 15.06.2023)		
зміна, відсотків, р/р	-30,1	7,2	1,0	7,5	11,9	17,1
Імпорт товарів та послуг:						
млн доларів США	82 667	76 612	91 715	86 701	91 786	101 135
зміна, відсотків, р/р	-1,8	1,0	10,9	-5,5	5,9	10,2

Динаміка номінального та реального ВВП у 2022–2026 роках

